

AMERIŠKO DELAVSTVO PRED TEŽKIMI BITKAMI

KAMPANJA ZA INDUSTRIALNE UNIJE IMA NASPROTNIKE NA VSEH KONCIH IN KRAJIH

Družbam uslužni sodniki izdajajo sodne prepovedi natančno po njihovih željah

Hitler smeši ameriške kapitaliste — češ — čemu ne uporabite mojih metod! — Vada je mikavna

V PROBLEM vojnem boju, ki je bil končan novembra lanskega leta z izvolitvijo Roosevelta so takozvani progresivni in voditelji naprednih delavskih unij smatrali, da se prične za delavsko gibanje svetlejša doba.

"Sedeče" stavke

Izvolitev predsednika, pa če je še tako liberalen, ne pomeni ničesar, ako ga ne podpre kongres. Roosevelt je voditelj demokratske stranke. Vsi njegovi ljudje so kandidirali z geslom, da so prijatelji delavcev in farmerjev in za socialne reforme. Dobili so ogromno večino in kontrolo v vseh Zed. državah. Torej je bila to "delavska" zmaga in delavstvo bi moralo biti na vsak način zadovoljno.

Toda kar iznenada so se pojavile "sedeče" stavke. Kapitalisti pravijo, da je to zunanja "importacija" in vsled tega "neameriška" metoda. V senatu in v poslanski zbornici so se oglasili zastopniki izkoriščevalcev z odprtimi predlogami, da se naj "sedeče" stavke prepove — to je, da se proti njim mobilizira federalna sodišča in armada, v slučaju, da bi "sedeči" stavkarji ne hoteli ubogati sodnikovih ukazov, kot se je dogodilo v Flintu, Mich., dalje v North Chicagu, v Indiani in raznih drugih krajih.

"Brez boja ni zmage"

Delavstvo v vsaki deželi si je pridobilo vse, kar ima, z borbo. Ta je bila vsakovrstna; izkoriščane množice so se v desperatnosti poslužile vsakojakih metod, oziroma, spustile so se vane vsled obupa, neglede, kaj pride — češ, slabše kot je ne more biti!

Sedanji stavkovni boji v tej deželi dokazujejo, da se delodajalci niso v ničemer spremenili. Hočejo profit in pokornost svojih delavcev. Zahtevajo postave, ki jim naj ta privilegij protektirajo. Hočejo vse edino sebi v korist. Čudijo se, kako si delavci sploh upajo kaj zahtevati! Mar niso zadovoljni, da delajo? Kaj hočejo več!

John L. Lewis "črna ovca"

Ampak delavci vendarle hočejo "več"! Če ne bi vedeli ničesar o dividendah, ki jih prejema ljudje, kateri v svojih tovarnah ne opravljajo prav nikakoršnega dela, in ako ne bi videli drugih socialnih krivic, morda ne bi bilo takega nasprotstva. Vsaj nekoč ga ni bilo v tolikšni meri. Ampak tedaj so bile stare celovske razmere. Delavci v njih so se organizirali po strokah, in se to le malokje. Takrat je bila ta metoda pravilna. Porodila se je iz potrebe. Danes je daleč iz mode. Vzlic temu A. F. of L. vztraja v taktiki, da je treba delavce organizirati edino po strokah. Označba industrialna unija ji je zoprna in hoče, da se delavski svet še zmerom vrta po starodavnih cehah. Pa se noče, kajti deročji toki si zmerom izbirajo svoja pota, taka, ki so jim najbolj priročna.

Sodne prepovedi

V navalu te delavske ofenzive se je izkazalo, da tudi sodni odločki, takozvani "indžunkšni" niso več to kakor nekoč. V prošlosti se je dogajalo skoro v vsakem slučaju, da je sodnik izdal na zahtevo kompanije svojo "sodno prepoved" in unija se je umaknila pod pretezo, da spoštuje zakon! Delavci niso verjeli in to je tradicionalni vzrok takoj majhnemu zaupanju delavstva v unije in posebno še v sodišča!

Izgleda, da so mnogoteri unijski voditelji spoznali svojo zmotno in nehali verovati v svetost od kapitalistov kupljenih sodnikov. Zato danes več ne nasprotujejo masnemu piketiranju pred tovarnami, nego ga sami organizirajo, poleg pa protektirajo "sedeče" stavkarje, kar je več ali manj nova metoda (Nadaljevanje na 5. strani.)

Italija ima že tri prestolonaslednike

Italijanski prestolonaslednik je dobil sina. V povprečni družini je ta pojav vesel dogodek, a za javnost je brez pomena. V Italiji pa so temu rojstvu skušali dati pomen, kakršnega nima. Kajti pravi prestolonaslednik je Mussolinijev zet graf Ciano.

"GLAVNI DOBITEK"

v dvorani SNPJ v nedeljo 28. feb. ob 3. popoldne. Oddali ga bodo v korist "Proletarca" igralci iz Waukegana.

"SEDEČA" STAVKA VERNIKOV V MEHIKI

Mehiška duhovščina povzroča vladi pri izvajanju njenega socialnega programa mnogo brige in tudi neprilike. Duhovščina, ki je bila po novih zakonih prisiljena delati za preživljanje, se novemu stanju nikakor ni mogla privaditi. Zato je hujskala in posledica tega so bili mnogi atentati in omori. Tudi eden bivših predsednikov republike — Obregon — je bil žrtev atentata. Zdaj vlada v zakonih za omejevanje gibanja cerkve in cerkvenih obredov popuša — veliko na pritisk tistega dela mehiškega ljudstva, ki ga je duhovščina pridobila na svojo stran s tajno propagando. Ta slika predstavlja demonstracijo peonov in drugih zavedencev, ki so v pričetku tega meseca rogovili v Orizabi zoper vlado in zahtevali, da se da cerkvi spet popolno prostost.

Unija premogarjev v pogajanjih za novo pogodbo

Kampanja med magnati za uničenje najjačje in najstarejše industrialne unije v tej deželi. — Premogarji, organizirani v UMW, pripravljani

Nobena unija nima v zgodovini ameriškega delavstva skozi prešlih nekaj desetletij "začnejšega poglavja, kakor U. M. W. of A. Bila je v vzpodbudo stotisočim in milijonom. Njeni člani so prispevali ter irtvovali v stavkovnih bojih več kot proporcionalno katerekoli druge velike unije. U. M. W. ima v svoji zgodovini "veda tudi temne strani. John L. Lewis, ki ima danes med voditelji ameriških unij v javnosti prvo mesto, je bil vsled neuspešnih stavk in nerodne taktike že toliko diskreditiran, da je večina poznavalcev unijskega pokreta smatrala, da ne pride nikoli več na površje. A zdaj je na vrhu bolj kot kdaj prej v svojem življenju. Dali so ga izučile skupšnje, ali karkoli drugega je vzrok njegovemu preobratu. Dejstvo je, da ima veliko več pristašev, kot pa predsednik A. F. of L. Wm. Green.

S tem John L. Lewisom in njegovimi pristaši v odboru U. M. W. so se dne 17. februarja pričeli pogajati na konferenci, ki je bila sklicana v New Yorku, zastopniki premogovniških družb iz držav Pennsylvania, West Virginia, Ohio in Kentucky. Ponavadi je pogodba, ki je sklenjena med premogarji in operatorji v tem okrožju, nato sprejeta in podpisana z malimi spremembami tudi med premogarji in kompanijami v Illinoisu ter Indiani.

Delavci, ki upravljajo na površje "črni diamant", so danes na slabšem v marsičem, kakor pred leti, posebno glede zaslužka. Delajo sedaj sicer veliko manj ur na teden, varnostne naprave so boljše in pridobili so si tudi nekaj drugih ugodnosti, toda prilike delati so imeli skozi prešlih deset ali dvanajst let tako malo, da jim ni skromni zaslužek zadostoval niti za pičlo preživljanje in so bili tisočji in tisočji izmed njih primorani pod težo razmer vprašati za vladni relief.

V prešlih treh mesecih je situacija med premogarji precej boljša, a vendar še vedno zanje zelo nezadovoljiva. Slabim razmeram na premogovnih poljih, je bila vzrok ne samo kriza, ampak anarhično, neorganizirano stanje premogovniške industrije, in pa konkurenca, ki jo premogovnikom prizadevajo naravni plin, olje in elektrika, pridobivana z vodno silo. Vsled tega se je moralo desetisoče premogarjev podati za delom v druge obrate, a brezposelnost med ostalimi je še vedno jako občutna.

V sedanjih pogajanjih so bile zahteve unije sledeče točke:

- 1.) 30 ur dela v tednu.
- 2.) 15 odstotkov zvišanja mezde delavcem, ki so plačani od ure.
- 3.) 2c priboljška na tono iz-

Neutrlnost Zed. držav in blokada okrog Španije je pomoč fašistom

Zločin velesil nad špansko ustavno vlado. — Pokornost Francije angleški vnanji politiki. — Italijani in Nemci skupno stražijo špansko obrežje

Kontrarevolucija španskega fašizma pod poveljstvom generala Franca divja osmi mesec. Par sto tisoč Špancev, med njimi tisoče žen in otrok, je bilo ubitih. Krasne zgradbe v Madridu in mnogih drugih španskih mestih — ponos španske arhitekture — so v razvalinah. Na tisoče domov je razdejanih. Več sto tisoč ljudi je bilo ranjenih in neštevil med njimi so za zmerom pohabljeni. Šrot, ki so v civilni vojni izgubili očete in matere, je po nevarnih cenitvah okrog 50.000. Beguncev je nad milijon in beda med njimi je nepopisljna.

Vse to radi tega, ker je španska reakcija izpredvidela, da z demokratičnimi sredstvi ne pride več do moči, ker je več-

na ljudstva zoper njo, zato se je poslužila sile, da vrže vlado, ki ima zaupanje velike večine španske zbornice. Zadnje volitve v španski parlament so se vršile 16. februarja lanskega leta. Delavske in demokratične stranke, ki tvorijo današnje ljudsko fronto v Španiji, so dobile 267 poslancev in nasprotna stranka 206. Večina ljudskih strank je torej več kot zadostna. Španski bogataši, cerkveni knezi, ki tudi sami posedujejo ogromna posestva in industrijska podjetja, in generali burbonske Španije so se ustrašili za svojo bodočnost — za bodočnost svojih bogastev in karijer, za svoje palače in udobje, ki so ga uživali na račun izmognane mase, pa so se odločili za zavraten napad. Pred dobrimi sedmimi meseci so ga neke noči podvzeli po vsi Španiji hkrati. Tajno so si podjarmili španski Maroko, mobilizirali Mure in jih poslali v Španijo, da pokoljejo, kar se jim postavi po robu. Fašistični poveljniki so bili uverjeni, da bo Španija pod njihovo oblastjo, ako ne že prvo noč vojne za polastitev vlade, pa v teku nekaj dni. A so se

uknani v računih. Muri, ki so v vojni klavci iz navdušenja, da malo takih, so v sedemmesečni vojni že skoro vsi obležali. In civilna vojna bi bila končana v priloge lojalistov že kake 3 mesece nazaj, in ko sta to nevarnost za svojevzaveznika generala Franca uvidela Mussolini in Hitler, sta pričela v Španiji z odprto intervencijo. Mussolini je poslal na španska bojišča kakih 55.000 svojih najboljših vojakov. Večinoma vsi so veterani iz etiopske vojne. Nemčija ima v Španiji v Francovi armadi kakih 15.000 do 20.000 mož. Oba fašistična diktatorja sta založila španske fašiste z municijo, z letali, tanki, plinom in drugimi vojnimi sredstvi, dočim so demokratične dežele, vključivši Zed. države, prepovedale dovoz orožja, aeroplanov, in česar koli, kar služi v vojne namene, lojalistični vladi in fašistom v Španiji. Ako bi sto storile tudi Italija, Nemčija in Portugalska, bi taka nevtalnost pomenila, da se bi morali španski fašisti v vojni proti lojalistom zanašati samo na svoje čete in svoja sredstva. Lojalistična vlada (Nadaljevanje na 2. strani.)

KONVENCIJA SOC. STRANKE SE PRIČNE 26. MARCA V CHICAGU

Social-demokrati sklicujejo zbor meseca maja

Ameriško delavsko gibanje je na kritičnih razpotjih. Eni kot drugi skupini se je treba odločiti, kam in kako. Socialistična stranka je že po lanskih novembrskih volitvah sklenila sklicati izredno konvencijo, da bo sklepala o perečih vprašanjih. Pričela se bo 26. marca v Chicagu. Volitve delegatov so zdaj v teku. Obravnava bo o vprašanju taktike, dalje o gibanju, ki stremi ustanoviti splošno delavsko stranko, o odnošajih do komunistov, Sovjetske Unije, socialistične delavske internacionale itd.

Zadnje tri dni v maju se bo v Pittsburghu, Pa., vršila konvencija social-demokratske deracije. Glavno nesoglasje v nji je vprašanje podpiranja kandidatov, ki so v resnici kandidati ene ali druge kapitalistične stranke. Pennsylvaniaška skupina, ki jo vodi Darlington Hoopes, je proti taktiki, kakršno je v zadnji volilni kampanji vodila newyorška "stara garda" in je zahteval, da ne bi smel na pittsburghsko

zborovanje priti nihče drugi za delegata, kot oni, ki so zoper vsakršno podpiranje kandidatov kapitalističnih strank. Prejkone bo to zadnji zbor social-demokratov v tej deželi. Mnogi izmed njih so v delavskem gibanju ne samo veliko storili, ampak tudi mnogi prestali in žrtvovali v bojih za delavski razred. Ker pa njihova sedanja taktika ni pravi nič v soglasju s tokom današnjosti, je naravno, da njihovo gibanje mora navzdol in v pozabljenost. Iz razprav med socialisti pa je razvidno, da bo socialistična konvencija okrenila stranko še bolj na levo. Dali bo v stanju tudi pojacati stranko v politično vplivno silo, je drugo vprašanje. Ako ne, se bo morala osredotočiti na političnem polju zgolj na vzročno delo ter na organizatorično in propagandistično na unijski skupini, ki jo vodi Darlington Hoopes, je proti taktiki, kakršno je v zadnji volilni kampanji vodila newyorška "stara garda" in je zahteval, da ne bi smel na pittsburghsko

Oboroževanje večja "prosperiteto" kovinske industrije

Velika Britanija bo v petih letih potrošila za oboroževanje sedem milijard 500 milijonov dolarjev, ali več kot kdaj prej v mirni dobi. Zed. države imajo v svojem proračunu istotako večjo vsoto za potrošek v prid oboroževanja kot kdajkoli prej v mirnem času. Enako Japonska. Vsa nemška

industrija je že par let noč in dan zaposlena z izdelovanjem naprav za klanje in rušenje. Delavci in inženirji v tovarnah sovsjetske Unije prav tako brze, da izdelajo čimveč topov, letal, strojníc in druge vojne opreme za svojo armado. Francija je v svojem proračunu vsote za oboroževanje znatno zvišala in izgovarja se na Nemčijo. Italija je že zdaj kakor ena sama velika vojašnica, ker je vsa militaristično organizirana. Male dežele si jačajo svoje armade in druge vojne aparate kolikor najboljši morejo.

Od 20 do 70 odstotkov svojih dohodkov trošijo posamezne države za militarizem. Ako bi te vsote porabile v korist blagostanja prebivalstva in se v ta namen zedinile za sodelovanje med seboj, namesto da se pripravljajo uničiti druga drugo, bi imeli idealno uredbo. Tako pa so ljudstva v vednem strahu pred vojno, davki so čezdalje višji in od-

trgavanja je vedno več. So pa mnogi posamezniki, ki bogate kar tež noč. Na primer lastniki rudnikov, v katerih kopljejo železo, bakreno, svinčeno in razne druge rude. Vse te kovine se danes pretežno uporabljajo za gradnjo vojnih ladij, trdnjav, topov, strojníc, tankov, pušk itd. Koliko koristnega se bi lahko zgradilo z njimi! Tako pa se to prirodno bogastvo uporablja v grenitev življenja človeku in v gorostasno dobičkonost onim, ki lastujejo prirodne vire in industijo. To preneha, kadar se ljudstva otresejo sedanje uredbe in jo nadomestijo s socializmom.

KADAR SMO V STISKI—

kam se obrnemo? Vsaakdo in vsi v vsakem slučaju zmerom le k svojim — k onim, ki so nam najbližji. Najsibo radi gnotne pomoči, ali za kakršnokoli drugo oporo, človek se v uri potrebe najprvo oglasi pri onih ljudeh, ki so njegovi po krvi, prijateljstvu in mišljenju. To je naravno pravilo. Ampak — nešteto ljudi se pritožuje, češ — moji ljudje me poznajo le v potrebi — drugače nikoli in gredo zmerom drugam. Delavski listi imajo enak vzrok za pritoževanje. Vsaj "Proletarec" ga ima. Vedno je zvest delavcem in se bori za njihove koristi. Čemu ne bi i delavci storili za "Proletarca" vsaj toliko, da ga bi pomagali širiti! To bi bilo njim in splošnemu delavskemu gibanju v korist!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovenska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta: \$1.50; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: ..... Frank Zaita.
Business Manager: ..... Charles Pogorelec.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Sodba nacijskega vodje o izobrazbi

Julius Streicher je v "tretjem rajhu" načelnik kampanje hujškanja zoper žide. Hitler ga visoko ceni in zato Streicherjeva beseda posebno velika pomeni. Nedavno je pridigal Hitlerjevi gardi "Schutzstaffel", da bi bilo napačno, če bi si izbirala člane le na podlagi dobrih šolskih izprijčeval. "Ljudje, ki so dobili svojo izobrazbo iz knjig, so ljudstvu nevarni," je dejal Streicher. "Večinoma mali ljudje, ki niso obremenjeni z učenostjo, so pomagali, da ima Nemčija nacijski sistem vlade in odrešenje," je poudaril.

Izobrazba se od izobrazbe razlikuje in učenost je lahko v pretirani domišljavosti kvarna domišljavcem in splošnosti. Ampak Streicher ni imel v mislih tega pravila ali sodbe o "učenosti". Zato je svojo točko boljše zadel. Nacizem je za sluga ljudi, ki ne vedo o izobrazbi drugega, kakor kar jim propagatorji napumpajo v glavo. Brez teh bi se Hitlerjev režim ne mogel danes hvaliti, da je "odrešil" Nemčijo. Rešil je kajpada njeno ljudstvo le iz "nevarnosti" resnične izobrazbe. Čimbolj je ljudstvo nevedno in prežeto s propagando režima, laglje ga je izrabljati. Slavljena nemška kultura je šla torej k vragu.

Kristus in Hitler

Hitler hoče, da se cerkev v Nemčiji asimilira nacijskim "idejam", ali pa bo zatrta in zgrajena nova. Predvsem se mora iztisniti iz svetega pisma vse židovske bajke o "izvoljenem ljudstvu", kajti resnično izvoljeno ljudstvo so ariji, židje pa zavrnjeni, katerim se ne sme prizanašati, nego jih je treba pokončati, da bo čimprej konec židovskega prokletstva nad človeštvom. Iz biblije je jasno, da je bil Kristus jud. Ampak v Nemčiji so biblijo popravili in v protestantskih cerkvah morajo učiti, da je bil on sovražnik judov, prvi prvobortelj proti judovski kugi, zato so ga judje ugrabili, kamenjali, bičali in ga končno po krivdi mehkužnega Poncija Pilata pokončili na križu.

Stvar je torej čisto jasna. Kristus se je boril proti judom, ker pa je bil popustljiv, so ga zlahka usmrtili. Hitler nadaljuje s Kristusovim bojem. On ni "premahak", zato pošilja raje judje v smrt, namesto da bi oni njega, kakor so poslali "odrešenika tega sveta". Ampak čudno — svet še vseeno ni "odrešen"!

Skrb hierarhije za vrhovno sodišče

Katoliško hierarhijo v Zed. državah silno skrbi za bodočnost zveznega vrhovnega sodišča. "Father" Coughlin protestira, ker se boji "diktature", če kongres sprejme Rooseveltovo priporočilo za imenovanje petih ali šestih dodatnih članov vrhovnemu sodišču. Merodajna katoliška politična revija "America", ki izhaja v New Yorku, se tresse še celo bolj kakor Coughlin, pred "diktaturo", ki lahko nastane, če se Rooseveltu dopusti natlačiti vrhovno sodišče s svojimi ljudmi.

Rooseveltov predlog res ni na mestu, ker ne reši vprašanja, kaj vrhovno sodišče sme in kaj ne sme razveljavljati. Ampak če bo v vrhovnem sodišču petnajst namesto devet sodnikov, kakor jih je sedaj, čemu naj bi to prineslo tej deželi diktaturo? Ako bi Roosevelt zahteval, da bi vrhovno sodišče imelo samo enega sodnika, ki bi moral biti njemu pokoren, tedaj bi bil kril reakcije in katoliške hierarhije upravičen, ali pa, če bi imel tak kongres, kakor je Hitlerjev "parlament", kateremu je dovoljeno edino le ploskati, salutirati der führeru in mu pri vsakem stavku, ki ga izgovori, pritrčiti z "ja".

Če se katoliška duhovščina boji "diktature" v Zed. državah — čemu potemtakem tako ognjevito podpira fašistično kontrarevolucijo v Španiji? Zakaj je tako zelo naklonjena Mussoliniju in kako to, da vzhic Hitlerjevim batinam ponuja Hitlerju venomer svojo zvestobo in sodelovanje v vojni zoper "komunizem"? Uboga "Petrova skala", kako je vsa razmajana!

Največja nevarnost

Največji strah delavcev v odprtih (protiunjskih) delavnicah so špijoni. Ta mora bo odpravljena šele, ko se organizirajo in izvojujejo priznanje svoji uniji. Potem bodo družbam špijoni nepotrebni. Zdad jih rabijo zato, da preprečijo delavcem organiziranje v uniji.

Napačen sluh

Ako bi ljudstvo poslušalo svoje prave učitelje in svetovalce, namesto zavajalce, bi svet ne bil v kotlu zablod in mizerije, kakor je danes.

Pregovor pravi, da se zlato preiskua v ognju. Prepričanje pa takrat, kadar je treba obrniti plašč proti vetru, ali pa se okreniti nazaj.

Napredek, morda... Včasih so vladali po svetu večinoma kronani diktatorji "po milosti božji in volji narodovi", današnji diktatorji pa se ne postavljajo s kronami ali plemenitaštvom, pa tudi na milost božjo se med njimi le redkokd sklicuje.

POMOČ LOJALISTOM V ŠPANIJI V HRANI IN ZDRAVILIH

Delavci v Zed. državah so zbrali v pomoč lojalistom v Španiji blizu \$200,000; največja vsota je bila zbrana v podporo delavcev Rdečega križa v pomoč demokratični Španiji. Tej akciji načeljuje David Dubinsky, predsednik unije ILGW. Približno tolikšno vsoto so zbrali delavci v Angliji. Izdatno so se odzvali delavci na Švedskem, ki so zbrali že do konca prejšnjega leta nad \$60,000, belgijski nad \$50,000, danški nad \$30,000, nizozemski nad \$20,000 in norveški blizu \$20,000. Tu niso vključene vsote, ki so jih zbrali v tem letu, niti ne vsote, ki so jih zbrali v pomoč Španiji francoski proletarijat. Ta je poslal v Španijo živil, oblek in zdravil v vrednosti nad pol milijona dolarjev, ali več.

kot skoro vse druge dežele skupaj, izzemiti Sovjetsko Unijo, ki je posebno meseca novembra in decembra lojalistom v Španiji res izdatno pomagala. Mednarodna zveza transportnih delavcev vodi v pomoč španskemu ljudstvu in španski lojalistični vladi svojo neodvisno akcijo, istotako nekaj drugih organizacij. V Španiji, kolikor jo je pod vlado lojalistov, je zdaj že okrog 40.000 sirot, ki so v civilni vojni izgubili starše in mora zdaj skrbeti zanje država, kar pa ji je nemogoče. Zato so večino teh otrok vzeli v svoje varstvo in oskrbo Francosi, Belgijci, Angleži, Čehi itd. Na tej sliki je četa španskih lojalistov, ki uživa svoj luč in vino po sitki za obrambo Madrida.

ANTON GARDEN:

MOSKOVSKI PROCESI V LUČI RAZPRAV MEDNARODNEGA PROLETARIATA

(Nadaljevanje in konec.)

Kaj naj si mislimo o "izpovedih" starih boljševikov, da so s Hitlerjevimi agenti kovali zaroto za podjarmljenje zapadne Rusije, predvsem Ukrajine? Kaj o njih "izpovedih", da so z japonskimi imperialisti kovali zaroto, da slednji dobe Sibirijo? Kaj o njih "izpovedih" o vodstvu širokopotezne sabotaže? Na primer, da je samo eden od obožencev v enem letu organiziral 3500 železniških nesreč — več kot povprečno devet na dan? Takega rekorda do danes ni dosegel še noben genij ne v Rusiji ne izven nje.

In kaj si naj mislimo o vsej strašni igri? "Izpovedi" nas ne vodijo do nobenega zaključka glede krivde. Bolj kot se v nje poglabljaš, bolj neverjetne se ti zde. Ali je mogoče, da bi stari revolucionarji, katerim caristične ječe niso bile nepoznane in kateri so bili v sprednjih linijah boljševiške revolucije ter pomagali krmariti Sovjetsko unijo dolgo vrsto let — ali je mogoče, da bi ti ljudje kovali zaroto z nacijskimi in japonskimi agenti proti prvi proletarski državi? Ali je mogoče, da bi bili tako naivni, da bi se zatekli k rušenju tistega, kar so večeraj, predvečerjem in že dolgo vrsto let gradili, ne da bi se zavedali, da se s sabotažo ne more prekučiti režima, posebno Stalinovega ne? In če so kovali zaroto za umor Stalina in drugih, zakaj niso tega storili, ko so bili vendar z njim čestokrat v osebnih stikih?

Vse skupaj je velikanska zagovetka, ki v absurdnosti nima para. Nobenega dvoma ni, da so bili prikriti nasprotniki Stalinovega režima. Toda, da so imeli kakšno tajno organizacijo, zarotniško in teroristično organizacijo, moskovski procesi niso odkrili.

Še večji misterij pa je, na kakšen način jih je Stalinov režim prisilil na goreče "izpovedi". S terorizmom? Z grožnjami, da se bo maščeval nad njih družinami in sorodniki? Z avtosugestijo ali kemično hipnozo? S kakšnimi obljubami? Ali bo resnica o tem kdaj odkrita? Zakaj je ob zaključku prve obravnave na primer Radek kričal po krvi Zinovjeva in vseh trockistov (to je danes v Rusiji vsak opozicionalec), na svoji obravnavi pa se je kesaal svojega "hudičevega dela"? Zakaj ga režim ni obsodil na smrt s trinajstletno vred? Ali ga potrebuje, kakor tudi vada druga obtožena, ki sta bila kaznovana le z zaporom,

za nadaljne "coprniške" procese?

Polno vprašanj je pred človekom, ko premišluje o teh tragičnih dogodkih v Sovjetski uniji. "Izpovedi" so prej podobne halucinacijam kakor najmanjši realnosti. Zakaj jih je Stalin dal izsiliti? Radi širjenja opozicije proti birokraciji in stahanovizmu? Bolj verjetno je, da radi opozicije starih boljševikov proti Stalinovi skrajno oportunistični zunanji politiki, ki se že prav nič ne loči od zunanje politike buržvaznih držav.

Kakor je zadnje dni poročal Edgar Mowrer iz Pariza v Chicago Daily Newsu, prihaja v Španijo iz Rusije vedno manj materiala, odkar je Stalin prišel do zaključka, da ni dosti upanja, da bi Španija dobila v slučaju zmage nad fašizmom režim, ki bi bil njemu po godu. Mowrer napoveduje, da je možno, da sovjetska pomoč Španiji popolnoma preneha.

Moskovski procesi so zadali velike rane tudi mednarodnemu delavskemu gibanju. Pred enim ali dvema letoma je izgledalo, da bo prišlo polagoma do začetne ran in enotne fronte vsaj med razredno zavodnim proletariatom. Ti procesi so te rane iznova odprli. Komunistično gibanje sedaj prav tako vitriolično napada trockiste in vse, ki ne morejo pogoltniti čarovniških "izpovedi", kakor je nekdanji socialiste. Imenuje jih fašistične gardiste.

Največja rana pa je zadana vsemu radikalnemu gibanju, ki stremi za preobratom iz kapitalizma v socializem. Namesto da bi se po tolikih letih razvijala v smer delavske demokracije, je pričel Stalinov režim ne samo zatirati, marveč tudi omreževati in moriti celo graditelje Sovjetske unije! V Trockijevem slučaju je celo pogazil princip političnega azila in s tem dal ključ vsej reakciji, da stori enako.

Namesto da bi bila Sovjetska unija inspiracija razredno zavodnemu delavstvu, postaja Stalinov režim bolj in bolj absolutističen in tiranski. Iz načela proletarske diktature, katere se bo v prehodni dobi delavstvo moralo oprjeti za poraz fašizma, je napravil največjo karikaturo. Njena "tisočkrat bolj demokratična ustava kakor jo ima katerakoli dežela" je največja prevara, dokler bo vsaka opozicija zatrta s "čarovniškimi" procesi in represalijami.

V Sovjetski uniji je kapitalizem zatrt do korenine v navadnem pojmovanju besede,

toda dokler dežela ne dobi delavske demokracije, toliko časa tudi o socializmu ne more biti govora. In ako se bo politično razvijala v sedanjem pravcu, kako more pričakovati, da se bo mednarodno delavstvo v slučaju napada vrglo z ognjem velikega navdušenja in požrtvovanja za njeno obrambo? Ali je Stalin mogoče že pozabil, da je mednarodno delavstvo boljši zaveznik Sovjetske unije kakor pa vse "obrambene" pogodbe, katere sklene z buržvaznimi državami? Toda sigurno je, da ga s "čarovniškimi" procesi ne bo pridobil, marveč odtujil in razdvojil.

(Prilomba.—Kdor se hoče bolj poučiti o moskovskih procesih, naj čita "First Two Moscow Trials" (25c), "Behind Moscow Trials" (25c), ter "The Witchcraft Trials in Moscow" (10c.) Brošure dobite pri socialistični stranki, 549 Randolph St., Chicago, Ill.

Vabilo na zabavo društva "Slovenski dom"

Chicago, Ill. — Društvo "Slovenski Dom" št. 86 SNPJ vabi člane, prijatelje in znanec na svojo prvo zabavo v tem letu, ki jo priredi prihodnje soboto 27. februarja v Fleinerjevi dvorani, 1638 N. Halsted St. Prične se ob 8. zvečer. Pripravljalni odbor zagotavlja, da bo vsem, ki pridejo, dobro postreženo in da priložnosti za neprisljano zabavo ne bo nikomur primanjkovalo. Naše kuharice se pridno posvetujejo, kakšne dobrine bodo servirale gostom, in tisti, ki ste že bili na priredbah našega društva, veste, da so v tem oziru še vselej svojo nalogo izborno izvršile. Plesalcev bo igral znani Omerzov orkester, ki ugaja stari in mladi. Vstopnice so po 25c v predprodaji in po 35c pri blagajni. Druga prireditve bo dne 27. marca, ko klub št. 16 JSZ priredi svojo domačo zabavo. Vršila se bo na 2250 Clybourn Ave. Več o tem pozneje. So drugi in prijatelji, pridite na ti dve naši prireditvi. Ob priliki vam bomo naklonjenost radevolje povrnili.

Frances Swolsak.

Zvočniki na avtih v kampanji za unije

Na sliki so zvočniki UMW na "agitacijskih" avtih, ki jih pošilja v pomoč vsaki uniji, katere so pridružene k C. I. O. Slika gori je bila sneta v Flintu, Mich. v času stavke avtnih delavcev.

KOMENTARJI

Listi v Chicagu so prošlo soboto poročali, da je protestiral proti stavki v tovarnah Fansteel Metallurgical korporacije pri Waukeganu poleg odbornikov kompanije tudi Rev. Julius Grzeziński, župnik cerkve Holy Rosary v North Chicagu. Pri serifu svojega okraja, ki je z armado posebnih deputirjev zmetal med stavkarje toliko plinskih bomb, da mu je prpili petek zaloga pošla, dobri župnik ni protestiral.

V nekaterih slovenskih ameriških listih je bilo prošle tedne porabljenega veliko prostora za prerakanjem, "ali je Bog, ali ga ni?" Vroča razprava o tem nepotrebnem "pitanju" ni pojasnila ničesar in ni bče ni z njo nič dosegel. Na vprašanje o Bogu je pokojni Maksim Gorki v dramii "Na dnu" takole odgovoril: "Če verjameš vanj, je, če ne veruješ, ga ni." In tako je ostalo tudi v omenjeni polemiki.

"Ameriška Domovina" pravi, da ima za poravnavo stavke avtnih delavcev največ zasluže michiganski governor Murphy in s ponosom ugotavlja, da je katoličan. Ampak Murphy ni posredoval v priloge delavcev zato ker je katoličan, ampak vzel tega, ker več ali manj razume socialne probleme in potrebe delavcev. Al Smith je tudi katoličan. Oglašajo ga za najslovičitejšega katoliškega lajka v tej deželi. Ampak je reaktor in če bi bilo po njegovem, bi se unije, kakršna je na pr. unija avtnih delavcev, s silo zatrla.

"Amerikanski Slovenec" in "Ave Maria" sklicujeta po naselbinah katoliške shode, na katerih duhovniki in lajki apelirajo za razširjenje omenjenih dveh listov in tolčejo po "brezvercih", "mlačezih" in drugih nasprotnikih cerkve in katoliške misli. V tej kampanji pomagajo odborniki KSKJ, voditelji katoliških društev, vsi slovenski frančiškani, mnogi posvetni duhovniki, Janez Jerič, Tone Grdina itd. Tudi Leo Mladič je vedno zraven. On je "večni popotnik" teh dveh od Lemonta priznanih katoliških

glasil in je vedno na razpolago, da pobere naročnine. "Ameriška Domovina", ki se sama tudi proglasa za branilko svete cerkve in clevelandskih gospodov, ni vključena v tej organizirani kampanji za širjenje katoliškega tiska. Znano je, da je v Lemontu in pri Sv. Stefanu v Chicagu na Piřev. Debevečev list pisano gledajo in zamerijo tistim gospodom, ki dopisujejo vanj.

Leadvillski župnik Trunk pobija v editorialu v "A. S." internacionalizem in priporoča slovenskim in drugim jugoslovanskim delavcem, naj se postavijo na "narodno stališče". "V internacionalizmu so (delavci) le hlapci, sužnji drugih," pravi on in hvali hrvatskega politika dr. Mačka, ker svari hrvatske seljake in delavce pred komunizmom.

Maček in Trunk sta kajpada v veliki zmoti. Delavci v "internationalizmu" niso sužnji drugih, postanejo pa sužnji, ako se sami postavijo, ali pa če jih kdo drugi siloma postavi na "narodno stališče". Dokaz sta Nemčija in Italija, ki sta obe na skrajno "narodnem stališču", toda delavci so sužnji drugih. Pa še kako! V tako suženstvo skuša potisniti delavce in kmete v Španiji fašistični glavar general Franco, ki je odločno za "narodno stališče" in proti "internationalizmu".

SSPZ priredi prihodnje leto izlet v Jugoslavijo in priprave zanj so poverjene Clevelandčanom. Če se jim pripeti isto kot tistim Čikažanom, ki so pripravljali sluičen izlet v Jugoslavijo pod okriljem SNPJ, bo našim Clevelandčanom žal, da so se lotili tega podvzeta. — J. P.

Če se ženski na ulici skregata in zmerjata druga drugo, jim mimoidoči ne zamerijo posebno, češ, "babe so babe". Ampak kadar se enako lasajo moške uredniki in se obkladajo s imeni iz paglavskega leksikona, bi jim pa človek že lahko zameril. Ali pa tudi ne, kajti "uredniki so uredniki", bi lahko reklo "babe".

Nevtralnost Zed. držav in blokada okrog Španije je pomoč fašistom

(Nadaljevanje s 1. strani.)

bi v tem slučaju ne imela teškega stališča in vojna bi bila, kot omenjeno, že končana z njeno zmago.

Toda italijanska, nemška in portugalska vlada niso edine, ki se boje take zmage. Boji se je tudi angleška torijska vlada, dasi tega ne prizna odprto, boji se je Vatikan z vsjo svojo reakcionarno hierarhijo, ki jo ima razpreženo po svetu, boje se je francoski in belgijski fašisti, irski in vsi drugi reakcionarji — na kratko, boje se je vsi, ki jih označujemo za pristaše kapitalizma.

V tem položaju je Sovjetska Unija nudila španskim lojalistom meseca decembra in januarja v municiji in živilih zelo izdatno pomoč. Nato je z njo spet prenehala in pristala v angleški predlog, da se v Španijo ne dopusti nobeni strani ne prostovoljcev, ne dovoza municije. Nalogo straženja španskega obrežja in španskih mej so prevzele v ta namen vse evropske vesile.

Reklj smo, ako bi to storile v začetku, bi koristile lojalistični vladi. Danes je blokada o-

krog Španije v korist generalu Francu, ker je z vojnim materialom boljše založen kakor lojalisti. In drugič, kdo naj verjame, da bosta Italija in Nemčija, ki na podlagi sporazuma velik del španskega obrežja skupaj stražita, res nevtralni?

Francija je indirektno in tajno lojalistom veliko pomagala, posebno še francosko delavstvo, ki je poslalo v Španijo več živil, obleke, zdravil in tudi vojne opreme, kot delavstvo vseh drugih dežel skupaj, izvzemši Sovjetske Unije. Ampak francoska vlada si ni upala odprto pomagati, ker mora vsled strahu pred Nemčijo in Italijo slediti diktatom angleške vnanje politike, ako si hoče ohraniti v evropskem metezu oporo angleške vlade. Angleški toriji niso za fašistično vlado v Španiji, ampak socialistične tudi nočejo. Izgleda, da računajo toriji v Londonu privesti svojo politiko v Španiji do takega konca, da se po izčrpanosti fašistov in lojalistov ustanovi spet kapitalistična vlada z liberalnimi smernicami — torej vlada, ki ne bo fašistična in še manj pa delavska. Vladi v Parizu je ta cilj angleških torijev znan, a si ne more pomagati, Moskvi pa tudi ni prav nič na tem, da bi zapletla sebe in ostalo Evropo v vojno zaradi Španije.

Tako je lojalistična vlada v Španiji po blokadi še bolj prepuščena sama sebi in zanašati se more le še na pomoč, ki ji jo bo nudilo delavstvo, demokraciistični dežel z živili, zdravili in oblačili nedvomno tudi v bodoče.

VALERIJAN PIDMOGYLNYJ:

"MESTO" ROMAN

Poslovenil za "Proletarca" TONE SELISKAR

(Nadaljevanje.)

Stepan je ostal sam poleg odprtih vrat. Vreči, ki sta mu tiščali ramena, je vrgl na tla. Čakal je, potem pa se je vsedel na veranda. Cesta pred njim je bila prazna. Niti enega pešca ni zagledal, le en sam vozniček je privozil mimo s spuščeni vavjeti. Prišel si je z vijavijo cigareto in je započel vanjo svojo pozornost kot človek, ki se hoče na vsak način iznebiti mučnih misli. Počasi je oslinil rob grobega mahorkovega papirčka, pazljivo jo je zalepil in se divil svojemu proizvodu. Cigareta je bila lepo ravna, na koncu zožena, da si jo je laglje prižgal. Ko jo je vtaknil v usta, je zavihal spodnji rob sukniča in porinil roko v edini žep v hlačah. Krojaču se je prav gotovo smililo sukno, da bi še drugo hlačno preluknjal. Misli si je pač čisto pravilno, da zadostuje nekaterim ljudem en sam žep. Pretipal je v tem svojem edinem žepu vse svoje bogastvo; nož, robec, gumb, za katerega niti vedel ni. Potem je potegnil ven kaj škatljico žigic—ki pa je bila prazna. Poslednjo vžigalico je prižgal na pristanšču. Vrgel je škatljico na tla in jo pohodil s škornjem.

Ker pa ni mogel kaditi, si je še bolj zaželel cigarete. Vstal je in stopil na cesto, če bi le zagledal kakšnega kadilca. Toda Podolska ulica je bila prazna in pusta kot poprej. Vrata nizkih, starinskih hiš se je končavala na obrežju v razrušenih, nepobeljenih kolibah.

Zdajci ga je nekdo z verande poklical po imenu. Stepan se je zdrnil, kakor da bi ga zalotili pri zlobnem dejanju. Klical je Gnidij.

— Tu bom torej živel? je pomislil Stepan in ta misel se mu je zdela prav tako nenavadna kakor oni topol, ki ga je pravkar opazil.

Gnidij pa ga ni peljal v hišo temveč na dvorišče, kjer so bili hlevi. Stopal je za njim in gledal v njegov hrbet. Trgovca je bil malce grbast in je imel tenke noge. Bil je srednje rasti, toda njegove suhe noge so se mu zdele dolge in krhke. Kako lahko je zloiniti take noge! je nenadoma pomislil Stepan. Poleg hleva je Gnidij odklenil vrata in dejal:

— Tule boste stanovali.

Stepan je pogledal preko njegovih ramen v majhno čumnato. Bila je skromna mizarška delavnica. Ob steni je stal skobeljnik, na policah je ležalo različno orodje. Na drugi steni se je svetlikalo majhno okence. Dišalo je po oblancih in svežem lesu. Fant se je začudil takšnemu bivališču in je vprašal:

— Ali tukaj —?

Gnidij je rožljaj s ključji, obrnil svoja očala vanj in dejal:

— Saj najbrže ne bo za dolgo —?

Njegov obraz je bil ves pokrit z gubami. In nekaj pritajenega je bilo v njegovih očeh.

Stepan je s strahom stopil v kamro in položil v kot svoji culi. Ko se je upognil je skozi spranjo med deskami opazil svoje sosede — dve kravi, ki sta prežvekovali pri jaslih. Hlev! Torej poleg hleva bo stanoval? Kakor živah, kakor prava živina? Začutil je, kako mu je naglo zaplapolalo srce in kako mu je kri planila v lice. Ko se je zravnil je bil rdeč in ponižan. Pogledal je v Gnidijev brezbarvni obraz, za katerim ni bilo slutiti nobene želje, nobene misli. Pa je vendar čutil v sebi premoč nad tem človekom.

— Dajte mi ognja! je dejal. Kadil bi rad!

Gnidij je odkimal z glavo.

— Ne kadim. Bodite oprezní, tu je les!

Priprl je vrata in ko je odšel, je še slišal nekaj hipov rožljanje ključev. Zdaj se je na široko prestopil po kamri. Vsak korak je odmeval kakor v svarilo. Taknega ponižanja ni pričakoval. Pričakoval je glado — žalitve, toda da bo imel za sosede krave — ne, tega res ni pričakoval! Nekoč je pač krave pasel, toda zdaj po revoluciji, po vstaji bi ga ne smel takšen branjevec, ta tenkobedra ničla pogrnati v hlev!

Malo okence je vedno bolj temnelo. Mrak početnega večera ga je zagrinjal. Obstal je ob njem. Na žalostne strehe se je poganjal tovarniški dimnik. Črni kolobarji dima so se spajali s sivomodrim mrakom. Kakor da bi prehajal skozi nebo v globino vsemirja.

Cigareta se mu je med prsti pretrgala in tobak raztresel. Zvil si je drugo in stopil na dvorišče. Kaj bi omahoval! Sel bo v hišo, pogledal v kuhinji za ognjem. Česa bi se sramoval? Mar so to vobče ljudje? Toda na verandi je sedel mlad mož in ko se je Stepan sklonil nad njegovo cigareto, mu je dejal:

— Vzemite si mojo!

Stepan je bil presenečen, pa je vseeno vzel prižgano cigareto. Ko je kadil, si je ogledal neznanca. Ta pa je malomarno puščal dim in ko se mu je Stepan zahvalil, je le molče prikimal z glavo prav tako, kakor da bi o nečem globoko premišljeval in nameraval tako tu presedeti do jutra.

V svoji čumnati se je Stepan zleknil po skobelniku in z naslavo vdihaval dišeči dim, ki ga je kar omamljal. Sanjal je s priprtimi očmi in zazdelo se mu je, da je pravzaprav vse v redu. Živi pač poleg hleva. To je kvečjemu smešno. Dvakrat je potrkal h kravam, se zasmeljal in odprl oči. V okencu je zagledal dimnik in nad njim jasno mlado luno.

II.

Odsvitilo se je že, ko se je Stepan prebudil in naglo skočil s skobelnika. Vse kosti so ga bolele od ležanja na goli mizi toda to ga ni motilo, le ko si je brisal oči ga je zgrabila bojazen — če le ni morda zaspal sprejemnega izpita, ki ga bo danes polagal! Ko pa se je spomnil, da bodo pričeli z izpiti po dvanajsti uri, se je pomiril in pretegnil. V vratu ga je ščegetalo in podgrnil si ga je z roko.

Onkraj pregrade je bilo slišati tiho in enakomerno curljanje — krave so molzli. To ga je zdaj povsem pomirilo, kajti krave molzejo vedno zelo zgodaj. Sedel je na skobelnik, z rokami se je uprl na kolena, nagnil je glavo z razmršenimi lasmi in se predal spominom. Potankosti večerajšnjega dne so drsele mimo njega kakor po nitki. Najbrže izvira ta navada poglobljanja vase še iz časov njegovega pastirovanja, ko je pohajkoval po polju ter pletel biče in košare. Kar nič ni bil zadovoljen s seboj, ko se je spominjal večerajšnjega dne. Odkril je v sebi omahovanje in druge slične slabosti, kar bi vse skupaj lahko z eno besedo imenoval malodušje. Po lastnem prevdanku pa zato ni imel pravice ne vzroka. Saj vendar predstavlja novo silo, saj so ga vendar pozvali iz vasi v mesto k aktivnemu delu. Saj je vendar med onimi, ki so si naložili dolžnost uničiti gnoblo preteklosti in hrabro graditi novo bodočnost. Celó oni dišeči čik nekakšnega gospodiča mu je bil zdaj zopern.

Pogladil si je s čela lase in se pričel oblačiti. Sprašil je suknič, s komolcem obrisal prah s hlač in razveljal cule. V njih je bila jedača, vojaška sukniča še carskega kroja in perilo. Ko je izpraznil prvo culo si je kar z njo obrisal škornje, pljunil na usnje in odrgnil. Zdaj je bil fant od fare.

Ker se ni mogel nikjer umiti, je sklenil, da se bo po izpitu okopal v Dnjepru in si je zato zdaj pripravil zajtrk. Imel je kar dve pogači, pol puda pšenične moke, štiri funte slanine, deset kuhanih jajec in vrečico ajdove kaše. S presenečenjem je ugotovil, da premore tudi nekaj krompirjev in glasno se je zasmeljal temu odkritju. Ljubil je red, zato je razložil vso to robo po skobelniku in postavil tjakaj tudi popotni kotliček. Ko pa si je hotel narezati kruha, se je spomnil na telesne vaje. Na vsak način je hotel pričeti dan po vseh pravilih in bilo mu je kakor da si je osvojil že vse navade in običaje nove okolice. Važno je, živeti po določnem načinu in redu, kajti to je predpogoj za vse drugo.

Dvignil se je in pričel iskati primerno pripravo za vaje. Pograbil je klop, jo nekajkrat sunkovito vrgel kvišku, spet prestregel in se nasmehnil svoji spretnosti in prožnosti mišic. Ko je odložil klop še ni bil zadovoljen. Ljubec si je pogladil mišice, potem pa se je odgnal od tal, se oprjel podbojev in se pričel potezati navzgor vedno hitreje, z vedno večjim naporom in vztrajnostjo. Ko se je le spustil na tla in se ves žareč od napora in zadovoljstva okrenil, je zagledal žensko z golido v roki. Gledala ga je plaho in zaskrbljeno.

(Dalje prihodnjič.)

VESELJE PO KONČANI STAVKI

Na gornji sliki so dekleta in moški, uposleni pri Fisher Body kompaniji v Clevelandu, ki so se sporočila, da je stavka poravnana, razveselili toliko, da so priredili javno radovanje. Dasi poravnava ni bila niti z daleč popolna, je unija vendarle ohranila svoj prestiž in nadaljuje z organizatoričnim delom.

Po štirih letih neizpolnjenih nacijskih obljub

Mariborska Delavska Politika je priobčila članek o neizpolnjenih obljubah nemškega fašizma delavstvu v tretjem rajhu, ki je bil preveden iz holandskega socialističnega glasila "Het Volk". Naslov članka v originalu je "Sodite... in obsodite!" Mi ga tu v celoti ponatiskujemo. Glasi se:

"Ob začetku nacistične diktature v Nemčiji smo čuli obljube in prisege. Toda obljube se niso izpolnile, prisege prelomile.

V pozornost vzbujajočem "oklicu na nemški narod", s katerim je Hitlerjeva vlada (30. januarja 1933) začela svoje delovanje, je bilo obljubljeno: "V štirih letih mora biti nemški kmet rešen uboštva. V štirih letih mora biti brezposelnost končno veljavno odpravljena." Nadaljna obljuba je bila skrb za "varčevanje v upravi."

Nacistični agitatorji so obljubovali izvedbo strankinega programa:

"Podržavljenje vseh trustov" (točka 13); "podržavljenje vseh bank" (gospodarski program z veljavnostjo takojne izvedbe narodnosocialistične nemške delavske stranke, str. 22); "vzpostavitev zdravega srednjega stanu in njegova ohranitev" (točka 16); "prenos lastništva veleblagovnic na občine (oz. samouprave—op. ur.)" (točka 16); "tantijeme članom nadzorstev delniških družb se sploh ukinejo" (gospodarski program z veljavnostjo takojšnje izvedbe str. 25); "omejitev plač na največ RM 12.000 letno" (gospodarski program z veljavnostjo takojšnje izvedbe str. 26); država je "dolžna skrbeti za življenjski obstoj državljanov" (točka 7). Agitatorji so opozarjali na to, da so Hitler in ostali vodilni člani NSNDs (narodno socialistične nemške delavske stranke) obljubili, da se bodo "za ceno svojega življenja brezobzirno zavzeli za izvedbo strankinega programa."

Vodja držav. organizacije NSNDs dr. Levy je zagotavljal (v svojem oklicu z dne 2. maja 1933): "Delavec, tvoje ustanove so nam narodnim socialistom svete in nedotakljive." Branil se je pred domnevo, "kakor da bi mi (nacisti) hoteli razbiti strokovne organizacije kot take... Delavec, jaz ti prisegam, mi ne bomo vsega ohranili, kar obstoji, ampak bomo zaščitili in pravico delavca še povečali."

Namestnik vodje nacionalno socialistične organizacije, obratnih celic je to še podkrepil: "Nemški strokovničar! Na današnji dan ti obljublamo, da bomo vse tvoje pravice, ki si jih grenko zaslužil v mnogih težkih bojih pridobil, ščitili... da bomo težka bremena, ki jih nosiš, napravili znosljivejša... da bomo skoro znižali tvoje o-

ski zaščitni zakoni v velikem obsegu odpravljene, kolektivne delovne pogodbe so samo na papirju, delavčev zaslužek pa se je znižal za 20 do 25 odstotkov.

Višek v poplavi obljub, ki je orve mesece leta 1933 zalila Nemčijo je tvorila svečana obljuba, ki jo je dal On 17. maja 1933: "Tretje carstvo noče drugega, kot mir." Ta govor so nacisti prestavili skoro v vse jezike in ga razposlali natšrnjenega v milijonih brošurah. Štiri leta pozneje ni nikogar več, ki bi ne vedel: da je edini cilj gospodarjev tretjega rajha, ki ga nikoli ne izpusti iz vidika: vojna!

Oklic, ki ga je On dne 30. januarja 1933 naslovil na ljudstvo, je zaključil s pozivom: "Nemško ljudstvo, daj nam štiri leta časa, potem pa nas sodi in obsodi!" Toda obtoženi se boje sodbe. Štiri leta že se plazijo ogleduhi po mestnih ulicah, nadzorujejo tajni policisti obrate, divjajo policisti po podeželskih cestah. Štiri leta že prenašajo strokovničarji, socialisti in borci za svobodo trpinčenja v koncentracijskih taboriščih. Štiri leta že so izpostavljeni nemški delavci, kmeti in meščani trpinčenju in umiranju. Štiri leta že je v Nemčiji svobodna beseda prepovedana — obtoženec je zaprl svoja sodnika v ječo.

Nad jubilejnimi svečanostmi nacistične diktature leže sence umorjenih.

Sodite in... obsodite!"

Etbih Kristan o Cankarju

Cleveland, O. — Na prireditvi Cankarjeve ustanove v nedeljo 15. februarja je bil predvajan dokaj pester program. Sodelovali so zbori, solisti, vprizorjena je bila Molekova enodejanka "Plačica", Fr. Slejko je deklamiral Cankarjevo "Dunajski večeri", govornik pa je bil Etbih Kristan. Za mnoge je bil baš ta del sporeda — Kristanov govor — najvažnejši, v očigled prereka-

na tu in v raznih listih, kaj pravzaprav je bil Cankar po prepričanju. Kristan je bil njegov prijatelj, pomagala sta drug drugemu pri dnevniki "Zarji" in drugih socialističnih publikacijah, oba sta bila v socialistični agitaciji in oba zvesta člana stranke. Kristan je v tem svojem govoru dejal, da dejstvo, da je Cankar bil član stranke, samo ob sebi ni važno. To Kristanovo izvajanje je pravilno, kajti član stranke je lahko in je bil že marsikdo, ki ni imel socialistično prepričanje, ampak mu je bilo včlanjenje le nekaj vrhnjega — kakor sukniča, da se na zunanji pokaže za socialist. Cankar pa ni bil tak član, ampak je bil socialist še predno se je tega zavedal sam, je rekel Kristan. Socialistični nazor je preveval vsa njegova dela. Organizirano delavstvo v Sloveniji ga je vedno smatralo za svojega človeka in iskrenega sodruga po prepričanju in delu.

Kristan je govoril o Cankarju ne samo kot o pisatelju, ampak kot o človeku, katerega je on intimno poznal, o njegovem boju za obstanek, oziroma o stradanju, ki ga je bil deležen v svojem pisateljevanju namesto plačila, o toči kamenja in blata, ki je padalo nanj. V tem opisu je omenjal tudi par drugih slovenskih pisateljev, osobito Aškerca in Gregorčiča, ki sta morala posebno duševno veliko pretrpeti v težkem vzduhu mahničevskega klerikalizma, kateri se je razplezal po mali slovenski deželi in jo dušil.

Udeležba je bila obilna in Cankarjeva ustanova spet dobi lepo vsoto prebitka. Tajnik Medvešek in ostali odborniki se nadejajo, da bo ustanovna glavnica kmalu zbrana.

Poročevalec.

Zakrivan namen

"Komunizem" je cerkvi le pretveza, kakor izkoriščevalnim slojem v splošnem, da zakrije svoj pravi namen. Kajti oni se v resnici ne bore proti "komunizmu", pač pa za ohranitev izkoriščevalnega sistema.

Klub št. 1 J. S. Z., CHICAGO, ILL.

V NEDELJO 28. FEBRUARJA

v dvorani SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave.

komedija v treh dejanjih

'GLAVNI DOBITEK'

Spisal Franc Lipah

Vprizori igralski zbor Slovenskega narodnega doma iz Waukegana, Ill.

OSEBE V IGRI:

Boitjan Brvar, profesor v pokouju.....	Rudolf Skala
Matilda, njegova žena.....	Rozsi Skala
Branko, njun sin, tehnik.....	John Kogovšek
Simon Kocjančič, krojač.....	Paul Peklaj
Agata, njegova žena.....	Jennie Miller
Vladimir Babič, ravnatelj banke.....	Andrew Možek
Marica, njegova hči, visokošolka.....	Mimi Kirn
Marjeta, Brvarjeva sestrična, branjevka.....	Mary Hrovatin
Kristof, Brvarjeva daljni sorodnik z dežele.....	Frank Pezdri
Ančka, služkinja pri Brvarjevih.....	Loraine Miller
Prvi dijak.....	Zbor "Sava"

Igro režira MARTIN JUDNIC

Suflerka MARY KORSER. — Masker FILIP GODINA

Otvoritveni govor . . . . Charles Pogorelec

Med drugim in tretjim dejanjem se predstavi udeležencem novi pomožni upravnik Proletarca JOSEPH DRASLER.

PO PREDSTAVI PROSTA IN PLESNA ZABAVA

V vrhnji dvorani igra John Kochevarjev orkester in v spodnji slovenska godba treh godcev

Vstopnice v predprodaji 35c, pri blagajni 40c.

PRIČETEK SPORODA OB 3. POPOLDNE.

OGLAŠAJTE

V

PROLETARCU

Problemi revolucionarnega socializma

Spisal Haim Kantorovitch. — Prevel Anton Garden.

(Nadaljevanje.)

Vse to jasno kaže, kakor je revolucionarna stranka brez moči v nerevolucionarni situaciji, tako lahko tudi revolucionarna situacija rezultira v reakciji, ako ni revolucionarne stranke, ki bi položaj izkoristila. Ako bi se razvila revolucionarna situacija v Ameriki, kjer so nedvomno važni simptomi v sodobnem ameriškem življenju, bi tukaj videli sledečo prispodobo nemške situacije:

Videli bi komunistično stranko, ki govori revolucionarno, toda nastopa po načinu najbolj konfuznega oportunizma; videli bi socialistično stranko (ako bi bila pod kontrolo desničarjev ali stare garde), ki je opustila skoraj ves smisel boja za socializem; videli bi unijsko gibanje, katerega kontrolirajo večinoma reakcionarni voditelji, ki bi bili najbrže pripravljene posvetiti vse svoje energije boju proti "rdečemu strahu." Zmaga fašizma bi bila torej zagotovljena. To je nekaj, o čemer lahko vsak socialist premišlja.

Pomen proletarske diktature

V tucatih člankih in stotine govorih nam pripoveduje, da se vsakdo izneveri demokratičnemu ali marksističnemu socializmu, kdor sprejme diktaturo proletariata kot potrebno prehodno dobo med kapitalizmom in socializmom. Neki pisatelj v desničarskem "Forwardu", ki je čez noč odkril, kakor mnogo drugih desničarjev, da je socialdemokrat, je celo rekel, da le demagogi in laživditelji sprejmejo princip proletarske diktature. Prostor ne dovoljuje citatov; poleg tega pa to tudi ni potrebno. Desničarski socialisti so dovolj jasno pokazali, vsaj sebi, da proletarska diktatura in socialna demokracija nimata nič skupnega.

V vsej desničarski pisavi in govorih se dela posebni vtis, da je diktatura proletariata posebna iznajdba Lenina. Ako bi ne bilo tega največjega sovražnika demokratičnega socializma, bi bilo vse dobro. Kdorkoli torej sprejme diktaturo proletariata, zamenja marksizem z leninizmom. To

da predno moremo diskuzirati problem diktature proletariata, moramo zopet napraviti nekoliko poleta v zgodovino socializma, da vidimo koliko je resnice v trditvah, da je Lenin izumitelj vseh naših potežkoč.

Zgodovina socializma pokaže, kar mora biti zelo neljubno dejstvo za naše neosocialdemokrate, tole: da ni bilo pred oktobrsko revolucijo leta 1917 nobenega socialdemokrata, nobenega marksista, nobenega demokratičnega socialističnega socialista, ker so do takrat vsi socialdemokrati izpovedovali vero v proletarsko diktaturo. In kdorkoli veruje v proletarsko diktaturo, je v očeh novopečenih ameriških socialdemokratov komunist in izdajalec demokratičnega socializma. Lista teh "komunistov" se pričinja s Karлом Marxom in Friderikom Engelsom in vključuje Kautskyja, Mehringja, Liebknechta, Plehanova in Otona Bauerja.

Prvi, ki je postavil to "krivo vero", je bil Karl Marx. On gre celo tako daleč, da pravi, da je on v resnici le odkril že izgotovljeno teorijo razrednega boja v spisih buržvaznih zgodovinarjev in ekonomov. Edino, kar je on storil, je to, da ji je nekaj dodal.

"Dodal sem ji," izpoveduje Marx, "kot novo kontribucijo sledeče propozicije: 1), da je obstojanje razredov povito z nekaterimi fazami materialne produkcije; 2), da razredni boj resnično vodi v diktaturo proletariata; 3), da je proletarska diktatura prehod do odprave vseh razredov in do kreiranja družbe enakopravnih." (Pismo Wedemeyerju.)

Marx je srečen, da ni bil pod jurisdikcijo stare državne ekseskutive socialistične stranke v New Yorku, ker bi bil izključen radi tako odkritega priznanja.

Karl Kautsky nekoliko boječe prizna, da je tudi on grešil. V svojem članku pod naslovom: "Kaj je diktatura proletariata" (New Leader, 23. marca 1935) priznava, "da smo mi marksisti vedno odobraval nazor proletarske diktature. Na njej na primer bazira moje delo: 'Parlamentarizem in demokracija.' Toda dostavlja, da ni pod diktaturo

proletariata nikdar mislil, kakor zdaj izgleda, da se "diktature" niti "proletarske". V svojih prejšnjih delih se ni nikdar pobrigal, da bi bil pojasnil, da ima svojo lastno definicijo proletarske diktature. Šele zdaj je prišla "resnica" do nas. Prej je besedo rabil tako kakor vsi drugi marksisti.

Največji sovražnik boljševizma, eminentni menševski filozof in vodilni marksist v predvojni socialistični internacionali G. V. Plehanov, je bil vnet zagovornik proletarske diktature. V njegovi briljantni študiji o razvoju filozofije o razrednem boju pred Marxom in o Marxovi izpopolnitvi iste, čitamo: da je parlamentarno in legalno delo stranke (v mislih je imel socialdemokratsko stranko) posebno važno radi njenega vzgojnega dela.

"To oslabuje duhovno podlago buržvazne diktature in ustvarja duhovne razmere za možnost proletarske diktature v bodoče." (Zbrana dela, v rusščini, zv. II., str. 317-326.)

On je seveda vedel, da so bili nekateri socialisti, tako zvaní revizionisti Bernsteinove šole, ki so odklanjali diktaturo proletariata. Toda za te socialiste ni imel drugega kakor zaničevanje.

Lahko bi citirali eno socialdemokratsko avtoriteto za drugo in napolnili debelo knjigo s takimi citati. Toda gornji citati so dovolj za prepričanje vseh onih, kateri so še dostopni, da sprejetje diktature proletariata sigurno ne pomeni izdajstvo socialne demokracije. Nasprotno: oni, ki se zdaj s takim ponosom nazivajo za socialdemokrate, toda odklanjajo proletarsko diktaturo, so njeni izdajci. Prilastili so si ime, toda zelo pazijo, da ne sprejmejo ničesar, kar to ime pomeni.

(Dalje prihodnjic.)

Milwaške priredbe

Milwaukee, Wis.—Naš klub št. 37 JSZ se pridno pripravlja na majsko slavnost, ki se bo vršila v dvorani SST dvorani v soboto večer dne prvega maja.

Zadnja seja, ki se je vršila 11. februarja je bila velikega pomena in dobro obiskana. Predsedoval je s. John Camer.

Člani so poročali o težkočah in uspehih pri razpečavanju Družinskega koledarja in druge naše literature.

Oglasov k čestitkam prvega maja imamo že veliko in jih še nabiramo.

Zato apeliram na delavstvo: Zavedajmo se svoje naloge in delujmo složno skupaj za ta veliki dan, ki nas vodi k pravici, luči in svobodi!

Naše članstvo ima pred seboj veliko in težko nalogo, toda s sodelovanjem bo premagalo vse ovire in praznik dne 1. maja bomo sijajno praznovali.

Več o tej skupni manifestaciji bomo poročali pozneje. So drugi in sodružice, ki so bili izvoljeni v publicistični odsek, bodo nedvomno v polni meri izvršili svoje dolžnosti.

Društvo "Vijolica" št. 747 SNPJ priredi v nedeljo 28. feb. kartno zabavo in tombolo za lepe nagrade, zvečer pa bo zabava in ples. Igral bo Ed. Gallunov orkester. Zabava bo v Sparovi dvorani na 3052 W. Fond du Lac cesti. Prične se ob 2. pop. Dobrodošli vsi.

L. Ambrozich.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Dopisi, ki nam bi imeli biti dostavljeni od pošte v ponedeljek, so bili dan zakasneni zaradi praznika Washingtonovega rojstnega dne. Poštni raznašalci so jih prinesli vsled tega dan pozneje, torej za objavo v tej številki "Proletarca" prepozno.

Gradivo v Proletarcu je žola za delavce.

SMRTNA CELICA

Tudi država divjega pelina—Wyoming—se je "modernizirala". Njena poslanska zbornica je sprejela zakon, ki določa, da se bo obsojence v smrt pokončalo s plinom, namesto z električno, z vrvo ali s puško. Na sliki je ooba v državni jetnišnici, kjer bodo na smrt obsojeni izgubili življenje brez bolečin. Plin jih bo polagoma omamil in zadušil. Edino, kar jim bo prizadevalo muke, bo misel, da so poslani v to celico v smrt. Tak način usmrčevanja je uvedla najprvo — če smo pravilno poučeni — država Nevada. Nji je sledilo še par drugih držav na zapadu, se pred Wyomingom, dočim so države na vzhodu skoro vse nadomestile vislice z električnim stolom.

PROFESOR BOŠTJAN BRVAR IN NJEGOV "GLAVNI DOBITEK"

Kako ga je zadel in čemu ga je uporabil, bomo videli na predstavi prihodnje nedelje ob 3. popoldne v dvorani SNPJ

Vpokojeni profesor Brvar je na stara leta tak revež, da se pritožuje Bogu in mnogim svetnikom, ki mu vise na stehnah ubožnega stanovanja, češ, le čemu sem vse to zaslužil! Revščina je velika zares — in učeni mož si jo olajšuje s pomočjo žgane pijače. Tudi njegova žena je nesrečna in tar na nad svojim starim proforskim možem na vse pretege. Le Marjeta, profesorjeva sestrična, branjevka po poklicu, je dobre volje, čeprav je veliko hudega pretrpela. Brvarancu prinese tu in tam sličevke v tolažbo, ta pa jo skrbeno skriva v knjižnico, pa jo od tam jemlje, kadar žena ne vidi, in jo polagoma "srka". Sestrična branjevka je zanimiva ženska in vse tako izgleda, da je v filozofiji veliko boljše podkovana, kakor pa njen učeni proforski bratranec, ki se v bedi nikakor ne more pravilno znajti.

Ampak svojo ženo zna vendarle tolažiti — skoro bolj, kakor pa povprečen profesor. Ko mu ona očita, da je imela doto, pa se je vendarle obesila na profesorja, da je zdaj nesrečna, in le kaj ji je bilo tega treba — le kam je gledala, da je bila tako nespametna, jo stari proforski mož takole tolaži:

"Prav tako sem se tudi jaz že dostikrat vprašal. Pa kaj hočemo. Tudi slep profesor večasi dobro ženo najde... Ljuba moja, samo tole pomisli. Praviš, da gospo Korenovo, ki je vzela komija, denar razganja. Vidiš, tebe pa ne, in mene tudi ne. Poglej, kako je to dobro za naju. Da bi naju še razganjalo na stara leta! Tega nama pa res ni prav nič treba. Praviš dalje, da se Bačičeva vozi z avtom. Kar v časopise pogledaj, pa boš videla, koliko nesreč se zgodi pri takih voznjeh. Vidiš, midva se ne bova prevrnila in nikogar povozila. Tudi to je dobro za naju, še bolj pa za tiste, ki jih bi lahko povozila."

In tako se razpletajo prizor za prizorom skozi vsa tri dejanja. Imena vlog in igralcev, ki nastopijo v njih, so v oglasu v tej številki. Prečitajte ga. Igro "Glavni dobiček" nam vpriporo igralci in igralkе dramskega zbora Slov. narodnega doma iz Waukegana in North Chicagoa. To bo njihova tretja predstava te igre. Prvič so jo vpriporili v Waukeganu in nato v Milwaukeeju — na obeh odrih z velikim uspehom.

Predstava v Chicagu prihodnje nedelje 28. feb. v dvorani SNPJ se vrši pod pokroviteljstvom kluba št. 1 in morabitni prebitek te priredbe je namenjen tiskovnemu skladu "Proletarca". Po predstavi bo udeležencem servirana večerja v spodnji dvorani. Plesna zabava bo v obeh. V gornji bo igral J. Kochevarjev orkester, v spodnji pa trije slovenski muzikanti, katere nekateri označujejo za "beneško godbo", ker je eden izmed godcev beneški Slovenec. Na naši prireditvi bodo zdaj prvič igrali — in to same živahne domače komade.

Vstopnice v predprodaji so po 35c in 40 pri blagajni. Dobite jih pri članih ter članicah kluba in v uradu Proletarca.

Slovenske predstave postajajo v naših nasebilih redka stvar. Čitatelji "Proletarca" ne prezrite te prilike. Pridite in poskrbite, da pridejo z vami tudi prijatelji in znanci. Veseli boste dobre igre in prijetne zabave po predstavi.

Odbor.

Iz severne Minnesote

Od kar se je železna industrija v Zed. državah popravila, obratujejo njene tovarne in plavži že kakih 80 odstotkov svoje produktivne moči, so tudi železni rudniki v severni Minnesoti precej oživel. Delavcem to ne pomaga posebno, ker se železno rudo spravljajo na površje in v kare danes skoro s samimi mehaničnimi sredstvi. Vendar pa so razmere tudi tod znatno boljše kakor pred par leti.

V odprtih majnah, iz katerih dobivajo danes pretežni del vse rude, ki jo kopljemo v Minnesoti, so doslej rabili za nakladanje rude v vagonne parne in električne lopate. Inženirji, ki venomer tuhtajo, kako bi lahko naložili še več rude s čimmanjšim številom delavcev, so izračunali, da bo družba prihranila, če bo ruda iz odprtih jam in iz kupov pri podzemskih rudnikih nalagana s korei, ki bi bili speljani po verigi od rude do vrha vagonov, v katere bi se avtomatično stresala brez da bi bilo treba operatorjev, kakor jih morajo imeti parne in električne lopate.

Kakor izgleda sedaj, bo šlo letos od tu več rude v razne plavže kot še kdaj prej od kar je nastala kriza. Vzrok temu je, da se je v tej deželi posled-

PRVA USTAVA DELAVSKE STRANKE V NEW YORKU

Ko so bivši člani socialistične stranke v New Yorku (stargardisti) in njih somišljeniki v odborih unij ustanovili v lanskem volilni kampanji novo politično stranko z imenom American Labor Party, so objubil, da ji bodo dali določen program in ustavo po volitvah. Lani na glasovnici ni imela nobenega svojega kandidata, pač pa tri demokratske; namreč za predsednika, podpredsednika in za governerja države New York. Dobila je nad 200.000 glasov. Koliko bi jih dobila, ako bi imela svoje kandidate, namesto da je pomagala demokratski stranki, je težko soditi.

Nedavno je objavila svoj prvi program in ustavo. Je za reformiranje sodišč, za civilne svobodščine in socialne reforme. Če se primerja njen program s programom angleške delavske stranke, je slednji veliko radikalnejši, vrh tega pa je angleška del. stranka za socializem odprto, dočim newyorška delavska stranka ni — vsaj ne še sedaj niti v namigih za socializem. Vzrok temu je, ker misli še naprej podpirati izbrane kandidate demokratske stranke, in politike, kot je na primer sedanjí newyorški župan LaGuardia.

Ameriško delavsko stranko tvorijo po novih določbah poleg unij lahko tudi posamezni člani, organizirani v posebnih klubih, kot jih ima na primer soc. stranka, toda kontrola nad Ameriško delavsko stranko morajo imeti unije, kar pomeni odbore pridruženih unij. Noben posameznik ne more pristopiti v to delavsko stranko, ali ostati v nji, ako je član še kake druge politične stranke, ali pa v zvezi z eno ali dru-

nja leta prav malo gradilo, pa bodo zdaj morali pričeti, in pa da dobivajo jeklarne velika naročila tudi iz Evrope, kajti tam grade vojne ladje, topove, tanke in drugo orožje, kakor za stavo. In vse to potrebuje cele gore železa. Tudi Zed. države grade mnogo novih vojnih ladij in zanje potrebno vojno opremo.

Kot je čitateljem drugod nedvomno znano, kontrolira tukajšnje železne rudnike skoro vse jeklarski trust. Delavci so bili tod pri delu zmerom jako nagazani in plačani pa nizko. Temu neznosnemu stanju so se nekajkrat uprli in se organizirali, toda vse njihove stavke so bile s pomočjo oblasti, ki jih kontrolira družba, zadušene. V sedanjí kampanji za organiziranje jeklarskega delavstva v teh krajih še ni kakih posebnih aktivnosti z unijo, ampak kompanija je oprezna in njeni špijoni bde, da takoj izsledijo, ako se kje pojavi kaka večja agitacija za unijo.

Predstav in takih reči tu nimamo in tudi drugače med nami ni več tistega življenja in navdušenja za razne akcije kakor nekoč.

Poročevalec.

Socialist se ne spozna po besedah, ampak po delu in v zveštobi do svojega gibanja.

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 138J

Fristna in okusna domača jedila. Cene zmerno. Postrežba točna.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

"No Pasaran!"

Ves svet se zanima za potek španske civilne vojne. Upton Sinclair, ki je v prejšnjih letih napisal več delavskih novel in razprav ter pred par leti stopil pred javnost s svojim "epičnim" programom, s katerim ni uspel, bo v kratkem izdal novo knjigo, novelo o bojih za Madrid z gornjim imenom. "No Pasaran!" (They Shall Not Pass). Na trg jo skuša spraviti v popularni izdaji in se bo prodajala po 25c.

Proletarec je list, ki je vreden da ga čitate.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30—3:30; 6:30—9:30 Daily
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNÍ JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Dnevno do 6. marca. Vsakdo dobrodošel

PRIDITE NA PEOPLES GAS COOKING CARNIVAL

Peoples Gas Building, Michigan Avenue at Adams Street

Ki je zdaj v polnem teku. Udeležite se kuharskega karnevala; 10 dni zanimivosti, katere morate videti, vštveši mlado Barbaro Jenkins, ki bo predstavljala svoje kuharske zmožnosti do 27. februarja. Uverila vas bo, da celo otrok lahko kuha kot odrasčeni kuharski izvedenec. Oglejte si veliko zbirko NOVIH 1937 PLINSKIH PEČI.

Barbara Jenkins šestletna deklica, ki kuha kot izvedenka z 1937 avtomatično plinsko pečjo.

DOBITE PLINSKO PEČ!

Udeležite se karnevala in pristopite v kontest! Pet krasnih plinskih peči, vsaka vredna \$100, bo oddanih kot darila.

ANGELO CERKVENIK:

"DVOJNIK"

ZGODBA VOJNEGA UJETNIKA

Nadaljevanje.)

To vam je ostalo. In vendar mora misleči človek verjeti v lepšega in popolnejšega človeka. Ali nisi še nikdar opazil, kako se spreminja vsak trenutek? Ali se nisi v mnogoterih trenutkih začudil nad čudežno spremembo svojega notranjega občutja? Ali nisi pred nedavnim vztrepetal ob spoznavni prečudni lepote, ki te je vsega objela, vsega osvojila? Zakaj bi verjel v bajko o večni nespremenljivosti človeka? Nič ni večnega, nič ni nespremenljivega!

—Prav imaš! Je modroval. Prav imaš, a vse to preganjanje je tako zverinsko.

—Tih, tiho, Emilio moj! Kaj je to v primeri s trpljenjem rudarjev, ki rijejo kakor krti skozi trd kamen, upogibajoč svoja izpita telesa; kaj je to v primeri s tisočermi in tisočermi družimi vrstami do smrti utrjujočega počasnega umiranja ob strojih v zadušljivih tovarnah, ob razbeljenih pečeh, v razjedajoči vročini pod ekvatorskim soncem, v šibajočem mrazu sredi polarnih, snežnih poljan?

Kaj bi bilo, če bi bili vsi tako malodušni, se je spraševal.

Ali bi bila stopila zgodovina tudi je za en korak naprej in nazvoj?

Vprav boj je bil vedno tista sila, ki je ustvarjala vedno nove tvorbe! Rečeno bi moralo biti: In boj je ustvaril svetlobo in sonce in zvezde in rastline in živali in človeka...

Vsi pa niso ustvarjeni za boj.

Vse življenje so ga pestovali. Nosili so ga na rokah. Česar koli si je pozelel, vsega je imel v bogatem izobilju.

Čudno, je preudarjal, čezmerno izobilje in čezmerno pomanjkanje se stikata v ustvarjanju — obupa, malodušnosti.

Ko bi mogel mirno uživati ta razgled! Snežni metež je malce ponehal. Beli vrhovi so se dvigali kakor praviljnice prikazni, kakor tajinstveni zaščitniki in varuhi.

—Izvolite k obedu, gospod! ga je prebudila iz sanjarenja služkinja.

Ni bil razpoložen, pa je moral ukloniti se. Kaj bi rekli, če bi izstala?

V obednici so sedeli okrog mize gospod, gospa in hčerka. Gospod je bil pravo nasprotje svojega brata. Bil je velik, plečat, močan, imel je dolgo sivo brado. Oči so mu bile globoko udrtje. Iz njih je žarela samozavest in odločnost. Po tem sta si bila z bratom podobna. Hčerka je bila na prvi pogled videti mirna, tiha, v verige konvencionalne etikete ukovana, v kakšnem uršulinskem samostanu vzgojena mlada dama, ki je pozdravila Bereninih z lahkim priklonom.

Gospa je bila nad spremembo Bereninih vidno presenečena. Pred razpaden vojak, zdaj eleganten mladenci, z lepo, črno brado, košatimi obrvmi, z nekoliko utrjenim, žalostnim pogledom.

Predstavila ga je možu in hčerki.

Berenini je sedel. Saj nisem indiskreten, gospod Berenini, če vas vprašam, kakšen je vaš poklic?

—Prav za prav nimam nobenega poklica. Sem namreč profesor.

—Ali profesorski poklic ni poklic? se je spodobno na-

smehnila gospodična Hildegarda.

— Za poklic držim namreč samo proizvajajoče delo. To pa, to je samo razširjanje ali če hočete deljenje tujih proizvodov.

— Ali ste se teh idej navzeli od mojega sijajnega brata? se je komaj za spoznanje vidno ponorčeval graščak.

— Upam, da ne. Z gospodom doktorjem sva vobče prav malo razpravljala.

— To so njegove blazne ideje. Mogoče pa si jih je že privojsila moja lepa svakinja Ingrid? se je poredno smehljaj graščak.

— Priznati moram, da sem se z gospo pogosteje pogovarjal.

— Vidite, vidite, da sem uganil. Veste z bratom nisva istih nazorov. To se pravi: moj nazor je: zemlja, gozd, zdravje, življenje.

— Papa zakaj ne dodaš zaradi popolnosti še konje, osle in kobilice ter mogoče komarje? In zakaj sploh ponavljaš te fraze? Ali ti ni stric vprav s temi tvojimi frazami vratu zavil? Nemara misliš, da mora naš gost zavoljo vljudnosti in spodobnosti molčati?

— Nasprotno, srcece moje, gost sem vedno povedati svoje mnenje.

— Povedati vam moram, gospod profesor, se je oglasila gospa, da se moj mož in moj svak vedno pričakata, da pa drug brez drugega ne moreta živeti.

— In zato sem že tolikokrat rekla, se je norčevala Hildegarda, da je tvoj nazor pričkanje, pričkanje in zopet pričkanje.

Vsi so se smejali.

— Lahko sem zadovoljen, gospod profesor. Zdaj imate mojo sliko. Slikala me je moja hčerka. Zaradi lažjega in popolnejšega umevanja te slike vam moram povedati, da se moja hčerka navdušuje za futurizem.

— S čimer si hotel gospodu povedati, da je tudi ta tvoja slika futuristična. Pa žal ni tako, marveč je hudo plusquamperfektistična.

— Gospodična, v vas sem se korenito zmotil. Mislim sem, da nameravate v najbližnji bodočnosti s svojo sliko okrasiti kakšen uršulinski samostan. Tako svetniški ste se mi zdeli.

— Priserčna hvala za poklon, gospod profesor! Rada bi bila šla v samostan, pa sem se pravočasno spomnila tistega Kristusovega izreka: "Bolje je, da si obesiš mlinski kamen okrog vratu..."

— Tih, mlado žrebe! jo je pokaral graščak. Neumnosti klatiš. Gospod profesor, menim, da bi vam kazalo takoj pljuniti v roke.

— Prav rad, gospod Schacher!

— Tole žrebe boste morali najprej ukrotiti.

Pokazal je s prstom na svojo hčerko.

— Zrebe spada tudi v gospodarstvo. Ponudili ste se nam za ekonomo, ker meni moj ljubi bratec, da sem že hudo star. Tole žrebe boste počevali v italijansčini.

— Če ni nič hujšega, mislim, da niti uzde ne bo treba.

— Na orožniški postaji vas bom kar jaz prijavil.

Berenini je nato v glavnih obrisih opisal svojo zgodbo iz avstrijskega ujetništva.

— Zdjate poučeni, gospod Schacher. Povedal sem vam

NEUSPEŠNI POSREDOVALCI

Frances Perkins, delavska tajnica v Rooseveltovi administraciji, in federalni posredovatelj v industrialnih sporih Edward F. McGrady, sta se veliko prizadevala, da bi pridobila korporacijo General Motors za sporazum s stavarji, toda njima ni uspelo. Na sliki na levi je McGrady in na desni John L. Lewis, ki sta konfirirala v Washingtonu o stavkovni situaciji. Končni dogovor je bil sklenjen s posredovanjem governorja Murphya, največ pa po zaslugi vstrajnih stavarjev in spretnega vodstva.

vse, ker ne bi hotel, da bi se odločili za korak, ki počtane lahko za vas usoden, preden ne zveste, kakšnemu človeku ste ponudili svojo gostoljubno pokroviteljstvo.

Schacher se je dvignil. Sel je dvakrat, trikrat po sobi ter se nato ustavil pred Bereninijem:

— Veste kaj?

— Prosim?

— Nisem revolucionar, niti kdo ve kakšen antimilitarist, ne, sovražim pa prav iz vsega srca vse lastnosti policijskih psov. Dokler boste pod mojo streho, boste na varnem.

IX.

Na početku maja je dobila Hela dvajsetdnevni dopust. Pred odhodom se je javila polkovniku.

— Greste torej na dopust, sestra Hela?

— Grem in bi se najraje ne vrnila več sem.

— Ali bi rajši prišli v katero drugo bolnišnico? Tega ne bi mogel dopustiti, zakaj pogrešati vas bi mi bilo skoraj nemogoče.

— Lahko bi šla kljub vaši volji.

— Lahko vam prepovem.

— Pravico imam do trimesečne odpovedi.

— Res je. Prav tako pa je res, da vas ne bi nobena druga vojaška bolnišnica sprejela.

— Napak ste me razumeli. Za službo bolničarke se sploh ne bi več potegovala.

— Marveč?

— Omožila bi se.

— Kako pravite?

Polkovnik ni mogel svojim ušesom verjeti. Se enkrat jo je vprašal:

— Kako ste rekli?

— Da, omožila bi se.

— Z njim?

— Z njim.

(Dalje prihodnjič.)

Perušкова slika "Slovenske kmečke koč" v Clevelandskem umetnostnem muzeju

Cleveland, O. — Že meseca aprila lanskega leta se je pričela v Clevelandu v krogih slovenske umetniške šole akcija za nakup ene izmed Peruškovih slik, ki se jo bi poklonilo clevelandskemu umetnostnemu muzeju. Sklep je bil storjen in drugo vprašanje je bilo, kako dobiti sredstva. Zastopniki muzeja so se odločili za sliko "Slovenske kmečke koč". Cena ji je \$400. Bila je že večkrat na raznih razstavah slik in dobila odlikovanje in priznanje.

Dve prireditvi v namen, da se dobi potrebno vsoto, sta prinesli prva \$167.78, druga pa \$63.49. Posamezniki so zbrali \$16. Manjkalo je še \$152.73 in za to vsoto se je odbor obrnil z apelom na prispevke na razna društva v Clevelandu. Nekatera so se že odzvala. Klub št. 27 JSZ je prispeval \$5. V odboru, ki vodi to akcijo, so Ivan Kapelj, John Okorn, Krist Stokel in John Filipič. — Poročevalec.

SSPZ za podpiranje akcije v prid industrialnih unij

Na prošli seji glavnega odbora SSPZ je bila med drugimi sprejeta resolucija za pospešitev akcije za industrialni unionizem v industriji jekla in železa, kakor poroča "Napredek" z dne 17. februarja.

Ameriški družinski koledar 1937 je knjiga, ki jo vam toplo priporočamo

Na prošli seji glavnega odbora SSPZ je bila med drugimi sprejeta resolucija za pospešitev akcije za industrialni unionizem v industriji jekla in železa, kakor poroča "Napredek" z dne 17. februarja.

"Kam Evropa?"

Joško Oven bo predaval v klubu št. 1 o gornjem predmetu

Chicago, Ill. — Prihodnja seja kluba št. 1 JSZ v petek, dne 26. februarja v SDC bo zelo važna. Imeli bomo volitve delegatov na izredno konvencijo soc. stranke, ki se bo vršila v Chicago dne 26. marca in čuli bomo važna poročila novega tajnika Justina Zajca, in poročila raznih odsekov, potem pa bo predaval Joško Oven o predmetu, "Kam Evropa?"

Člane in članice prosimo, da pridejo na sejo vsi in to ob 8. zvečer, da bomo z regularnim dnevnim redom čimprej končali in bo potem toliko več časa za predavanje in diskuzijo. P. O.

Prireditev dveh klubov

Springfield, Ill. — Tukajšnja socialistična kluba — slovenski in ameriški — bosta imela v nedeljo 28. februarja v Slov. domu skupno prireditev, na katero vabimo vse rojake. Američani obetajo velik posest od svoje strani, torej odzovimo se tudi mi v čimvečjem številu. Zabava, na kateri

Kampanja za industrialne unije ima nasprotnike na vseh koncih in krajih

(Nadaljevanje s 1. strani.)

in je bila v povojni dobi prvič v veliki meri uporabljena v Trbovljah. Ni pa dobila nikakega splošnega oglašanja, dokler se niso slične secede stavke pojavile med premarjarji na Ogrskem, Poljskem in v Angliji.

Za varstvo privatne svojine

V očigled vala sedečih stavk zahtevajo kapitalisti nove zakone v varovanje privatne svojine. Sklicujejo se na ustavo, ki jim daje to pravico. Na pomoč jim je prišel prošli teden v enem svojih govorov Hitler, ki je dejal, glejte, kako mi rešujemo socialna vprašanja: mi hočemo več produkcije, več izdelkov, zato, da bodo imeli ljudje več dobrin. Marksisti pa zahtevajo le več plače, torej več papirja (papirnatega denarja). Mi delamo za ljudstvo, marksisti za papir."

Hitler je kajpada debelo lagal, kajti nemško ljudstvo ni še nikdar bilo v večjem pomanjkanju, kakor zdaj, z izjemo par let v svetovni vojni.

Želje za fašizem v Zed. državah

Bedasti ameriški bogataši si žele Hitlerja. Če ga dobe, jim bo odleglo le nekaj časa. Ampak socialni problemi z njim ne bodo rešeni, kakor niso v Nemčiji. PROBLEM ostane. In bo ostal, dokler se ga ne ODPRAVI. Prav radi tega je ameriško delavstvo na pragu tako resnih bojov, da se jih masa niti zdalec ne zaveda. Na eni strani akcija za industrialni unionizem in s tem za industrialno demokracijo — in na drugi — pristaži Hitlerjevih in Mussolinijevih metod. Noben delavec ne more biti nevtralen v tem boju! Če je brezbrizen, pomaga sovražnikom. Brezbriznik torej ni nevtralen. Delavec pa, ki je aktiven član svojega razreda, pomaga sebi. Tudi Judežev je mnogo med delavci. Ampak dobro organizirano delavsko gibanje bo z njimi lahko obravnavalo.

"Slovenski Dom" št. 86 SNPJ

vabi na svojo

VESELICO

V SOBOTO 27. FEBRUARJA

v Fleinerjevi dvorani, 1638 N. Halsted St. CHICAGO, ILL.

Vstopnice: V predprodaji 25c, pri blagajni 35c.

PRICETEK OB 8. ZVEČER.

Igral bo fini Tony Omersa and his Pal Noters orkester

bo servirana okusna večerja vsem, ki se udeležo, se prične ob 6. zvečer. Vstopnina je samo 20c za osebo. Razdane bodo tudi nagrade, ki so bile pripovedane v ta namen. Brebitiek te priredbe je namenjen za kritje stroškov, ki jih je imela soc. stranka v zadnji volilni kampanji in ni imela dovolj sredstev, da bi poravnala vse obveznosti. Ob enem je namen te zabave, da se med seboj boljše seznanimo in si s tem omožimo uspešnejše skupno delo v bodoče.

Joseph Ovca.

Enakopravnost žen v Španiji

Španska ljudska vlada je pretekli teden podelila vsem ženskam popolno enakopravnost z moškimi. Ta odredba je stopila takoj v veljavo in daje ženskam iste privilegije kot moškim.

Svoboda na morju

Nemčija "protestira" ob španskih obrežjih proti lojalistom s topovi in zaplambami španskih ladij. Demokratske dežele se pa proti fašistom zadržujejo s papirnati protesti. Fašisti so kajpada na ta način zmerom na dobičku.

Zverska početja v Španiji

Časopisje, ki brani španske fašiste, venomer vpije, da rdečkarji more duhovnike in nune. Resnica je, da so morile fašisti in da pobijajo tudi žene in otroke. Lojaliste, ki jim pridejo v roke, mučijo in nato ubijejo. Iz mesta St. Jean-Des-Monts v Franciji, blizu Španije, poročajo, da je voda vrgla na obrežje šest trupel. Preiskava je dognala, da so Španci. Očividno so bili jetniki na ladji, kjer so jih mučili, slekli do gola, enemu odsekali glavo, dvema zvezali roke in jih nato vrgli v morje.

OUR FALCON CORNER

Activities from Week to Week

Here is an article on "The Right to Break Strikes" from the Current History Magazine of February.

As a usual thing men who take the places of strikers are not workers who want jobs but professional strike-breakers, frequently with criminal records. They are brought in by employers to break the strike and when that job is done they move on to another assignment. They are supplied by organizations which make a business of strikebreaking. In addition to supplying strikebreakers here organizations, usually established as private agencies, furnish gunmen to serve as guards, to be employed by firms with strikes on their minds. These guards frequently stir up trouble and then resort to violence against strikers. The strike-breaking organizations also supply spies to firms which wish to thwart the unions. These spies take ordinary jobs temporarily, and join the unions. They gain the confidence of union members. Then they furnish the companies the names of the union leaders, who may be discharged.

A preliminary survey conducted by the Senate Committee on Education and Labor, headed by Senator LaFollette, shows that there are between 700 and 800 strikebreaking organizations in the country and that there are 40,000 paid spies or informers in the ranks of organized labor, or the equivalent of one spy for each local union of the American Federation of Labor.

The Council Fire held on February the thirteenth was a big success. There was plenty of cake, donuts, and cocoa for all those present. Before the party the members gathered around in a ring to sing, hear short talks by the charter members, and play a few games. There were more games after the party. I am sure that every one present had a very good time.

On February the twenty-seventh the Falcon girls will attend the Peoples Gas Light and Coke Company Cooking Carnival. At this Carnival they will see Barbara Jenkins, the six year old wonder cook. While the girls will be at the Carnival, the boys will visit the Chicago Art Institute.

The letter received last week from the Waukegan Red Falcons was more than welcome. We only hope that they write every week. So don't forget Waukegan Falcons, write.

Our Council Fire

On Feb. 13 the Falcons held a Council Fire celebrating our second anniversary.

A fine speech was made by our Falcon Guide, Mrs. Ann Beniger. Various Falcons made speeches and talked about the meaning of the Falcon activities.

In the two years that we are meeting we have tried to understand the topics of the day.

As we are becoming older we are going to play an important part in the economic improvement of the world.

We thank the committee for preparing the party and the refreshments. Mitzi Owen.

Our poem for this week

THE ETERNAL YOUTH

by Lillian Lamphere.

Write it, in letters, large and bold, So large, that those who run may read, Those words, spoken by bard of old, That Truth, though trampled in the dust, Shall rise, to meet the direst need, O, wretched world! that every day, The Truth is banished, shunted to the side, While falsehood has a clear, and guarded way, Riding, untrampled o'er Life's track, With few of its unjust demands denied!

How long? How long? the weary cry, How long shall night oppress the right? How long shall greed, with rabid speed, Despoil, and grind, and gag, and bind, The Truth, and Justice, Right decreed? Arise, O Truth, shake off the chains, With which they try to bind you; Tear off the darkened veil; With which they try to blind you, Come forth before the waiting world, With banners out, and flag unfurled, And judge and rule the hearts of men; Come forth, in your integrity, And judge, and rule, in equity!

Thats all for this week. MORE next week.

Friendship! Falcon Editors.

Ljudstvo potrebuje več pameti

Onnalinda, Pa. — Ker ravno objavljam naročnino, pripisem še par stavkov v zvezi s "Proletarec" mi je jako po godu, ker delavce dobro uči. Dopadel se mi je v prejšnji številki posebno kratek članek, v katerem je rečeno, da Nemčiji primanjkuje tisoče ton žita, še več pa pameti. Te primanjkuje ljudstvu v vseh deželah, kajti če bi imelo dovolj pameti, bi mu tudi kruha ne primanjkovalo, ne drugih življenjskih potrebščin, ker jih je za vse zadosti. Torej so si ljudstva vsega gorja sama kriva, ker nočejo rabiti pameti, pa se rajše pripravljajo na vojno, da s klanjem še bolj poslabšajo položaj, namesto da bi si pomagala.

Jennie Matičič.

Prispevki za španske borbe

VIII. IZKAZ.

West Allis, Wis. Anton Tratar \$1. (Postal Frank Matkovich.)

Strabane, Pa. Klub št. 118 JSZ \$10.00.

Springfield, Ill. George Majnarich \$1.00. (Postal Joseph Ovca.)

Girard, O. Po 50c: Frank Ban, Paul Ban in Anton Lapajna, skupaj \$1.50. (Postal John Kosin.)

Chicago, Ill. Mary Jugg \$3.00.

Oaage, W. Va. Anton Frbezar \$1; po 50c: Nick Mikec in Rosie Selak, skupaj \$2.00. (Postal John Gallon.)

Sharon, Pa. Mike Lenaršič \$1.00; Louis Cvelbar 50c; po 15c: Rudolf Bitenc in Joe Wodenchar, skupaj \$1.80. (Postal Joe Paulenich.)

La Salle, Ill. Po 25c: John Zapančič, Frank Ravnikar, Anton Derzich, Fred Malgaj, Frank Kasun in Mary Vogrinec; Vencel Obid 20c, skupaj \$1.70. (Nabrala Mary Vogrinec.)

Barton, O. Igna: Debenc \$1; po 50c: Louis Bregant in Rosie Skoff; po 25c: Frank Juvan, Frank Rokauc

in John Kavčič, skupaj \$2.75. (Nabrala Rosie Skoff.)

Girard, O. John Kraševac \$1.00. (Postal John Tanek.)

Brownston, W. Va. Po 50c: Frank Pistotnik, John Pistotnik, Tony Sankovich, Antonia Zbanič, Tony Zbanič, Louise Kozjek, John Kozjek, Joe Vičič, Frank Klemenc in Mike Seljak; po 25c: Božo Napijalo, Ilija Napijalo in Matt Meshch, skupaj \$6.25. (Postal Frank Klemenc.)

Vandling, Pa. Joseph Cebular \$1.

Whetling, W. Va. Društvo št. 628 SNPJ \$3; D. Duranović 50c; D. Jelačić 25c, skupaj \$3.75. (Postal Danica Jelačić-Duranović.)

Benwood, W. Va. Joe Katich \$1; po 25c: Joe Kuminski, Peter Radulovic, Charles Glinski, John Lach in Joseph Naglich; Ohas. Message 16c; Geo. Spisich 15c; po 10c: Luka Komlato in J. M. Baron, skupaj \$2.76. (Nabral Joe Katich.)

Tacoma, Wash. Društvo št. 405 SNPJ \$2.80; po 50c: Joe Pelosa, Joe Jurancich, Joe Kalcich in George Pokenta, skupaj \$4.80. (Postal Frank Udovick.)

Bridgeport, O. Klub št. 11 JSZ \$5.

Gillespie, Ill. Društvo št. 178 SSPZ \$2; po 50c: John Krainz, Peter Menchak, Paul Jesih in Rose Serjon; po 25c: Nick Labe, John Vidmar, John Rugel, John Nemanich in Paul Serjon, skupaj \$5.25. (Postal Peter Menchak.)

Collinwood, O. Joseph Krevec \$1; po 50c: Frank Matjažič in Louis Roh; po 25c: Max Ozebek in Tony Zorko, skupaj \$2.50. (Postal Joseph Maslo.)

Opomba: V zadnjem izkazu je pomotoma zabeleženo dr. št. 209 SNPJ, pravilno bi se imelo glasiati JSKJ, Hysota, Pa.

Skupaj v tem izkazu 57.06, prejšnji izkaz \$1,184.14, skupaj \$1,241.20.

DR. F. PAULICH

ZOBOZDRAVNIK

Ordinira vsak dan raze neredo od 9. zjutraj do 9. zvečer.

V nedeljo po dogovoru.

PHONE: CICERO 610

2125 SO. 52ND STREET

CICERO, ILL.

BARETINCIC & SON

Tel. 1475

POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 540 W. June

THE LABOR SPY INDUSTRY

\$167,586 Spend To Pay For Spies And Disruptors By One Company Alone—Million Of Dollars Spent By Others To Destroy Labor Unions

Additional information on the activities of labor spy agencies, elicited by the LaFollette Civil Liberties Committee this week, leaves no doubt of the intention of big business to fight every inch of the way to prevent Organized Labor from becoming an important factor in the management of industry.

General Motors alone has paid \$167,586 to agents charged with the task of securing advance information on union plans and disrupting organizations of workers. Nor were those who engaged themselves as "rats" limited to the role of reporters inciting acts of violence and activities which might bring unions into public disrepute were part of their regular duties.

In view of what has been learned in this connection, Alfred P. Sloan's pious pledge to prevent the big bad C. I. O. wolf from devouring his workers is unusually ridiculous. More clearly than ever before it can now be understood that the only reason why corporation heads wish to "save" their workers from union domination is because they wish to do the dominating themselves.

Workers ought to find it easy to reason

that, if General Motors and other big employers are willing to spend a fortune to divide Labor there is a real reason why workers should get together. Such protection as profit-takers are eager to give to workers in their employ is not unlike the safeguards which a poultry farmer throws around his hen coop—he is all the more determined that a weasel shall not kill his fowl because he desires to kill and eat them himself.

Labor ought to learn to suspect bosses who wish to be kind to them. Nor should this distrust be limited to industrial benefactors. Political leaders, no less than industrial czars, are determined to keep workers sufficiently disarmed to prevent them from casting off the profiteers' yoke.

So long as Labor's objectives are merely immediate it will be easy to keep workers divided and weak. However, once they establish the socialization of industry as their goal they will cease to be easy victims of "agents provocateur" and dupes of "friendly" public officials who seek to perpetuate wage slavery by doing favors for the slaves.

Reading Labor Advocate.

The Future in the Bituminous Region

John L. Lewis' demand for an increase in pay and a thirty hour working week for 400,000 soft coal miners was called "utterly impossible" and quite "amazing" by the operators' representatives at a conference last week.

The conference was attended by about 200 miners and about the same number of operators' representatives. It was called to draft an agreement for the Appalachian conference to replace the one which expires on March 31. The Appalachian conference consists of Pennsylvania, Michigan, Ohio, Maryland, Virginia, West Virginia and Kentucky.

Lewis' demand included: 1. A six hour day and a five day week in place of the present work-week of thirty-five hours. 2. An increase in daily wages from \$5.50 to \$6 in the north, and from \$5.10 to \$5.60 in the south. 3. Time and a half for overtime and double time for Sundays and holidays. 4. A minimum of 200 days employment each year.

The operators presented a proposal for a forty hour week, instead of the present thirty-five, with no increase in pay.

What the situation will be in the soft-coal region after the expiration of the present contract is hard to say, but the fact remains that the workers will not gain any grounds unless they can put up a strong, one hundred percent organized fight.

IT WAS NOT NEUTRALITY

The Same Forces Are At Work Throughout The World Today

It took from 10 to 15 years for research students to accumulate the evidence of the unscrupulous double plays, deals and international secret treaties which let up to, and caused the World war. Millions yet still fail to comprehend the manner in which we became involved in a war to save "democracy," which cost the world billions of dollars and millions of lives.

The same forces are at work again—yet, we should say. But things seem to leak out a little quicker. The average man is learning where to look for the evidence. We have already learned how former Prime Minister MacDonald, supposedly a peace lover, agreed to Mussolini's rape in Ethiopia, provided it was done quickly and without fuss. But it happened that MacDonald was not prime minister at the end of the two years allotted for the penetration, and some of the small powers made a fuss. Japan's penetration of China comes under the same head.

It was apparent from the start that someone other than forces in Spain were behind the Spanish rebellion. Certain things are becoming quite clear, although all the deals and their future implications are not known.

We do not want to get into war. Admitted. Some kind of legislation must be passed to curb the international arms traffic. But choking small nations defending their territory, by denying them the right to arms, while supplying the powers back of the opposition with everything is not neutrality.

This thing which Roosevelt (if he is the one responsible) foisted off as

neutrality legislation on a congress which had never so much as seen the bill, is the most patently pro-Fascist and biased piece of legislation which could have been passed. Perhaps we had better get wise to certain hangovers in the state department from the administrations of Harding, Coolidge and Hoover, who are certainly not sympathetic with any idea of strict neutrality.

This bill is as stupid and misleading as the slogan used to re-elect President Wilson, "He kept us out of war," when Wilson and his close advisers had already decided to put the country into war as soon as the opportunity presented itself. Strict neutrality would call for stopping the shipment of arms for Italy and Germany, which are merely being reshipped to Spanish rebels, as well as to the constituted government.

But worse to come, is the bill providing for a complete loss of civil and economic liberty and a military dictatorship in time of war. We could not otherwise than come out from such a bill under the heel of a Fascist dictatorship as bad as any in Europe, if the war department is allowed to slip such a bill through congress.—Dubuque Leader.

FRENCH RECORD IN 1936 AND POPULAR FRONT GOVERNMENT

The Leon Blum cabinet took office in June, 1936. The following gives the main points in the record since then:

- Social Reform**
  1. Vacations with pay for all workers.
  2. Collective bargaining labor contracts with minimum wage scale.
  3. Compulsory arbitration of all labor conflicts.
  4. Forty-hour working week.
  5. Extension of school-leaving age.
  6. Public works program for unemployment relief.

- Financial Measures**
  1. Reform and "democratization" of the Bank of France.
  2. Repression of tax frauds.
  3. Fiscal reform.
  4. State aid for commerce and industry (subsidies).

- Economic Measures**
  1. Devaluation of the franc accompanied by an international monetary accord with Great Britain and the United States, generally interpreted as a first step toward stabilization of all currencies.
  2. Nationalization of the armament industry.
  3. Farm relief measures, including wheat bureau for fixing grain prices.

- Other Measures**
  1. Dissolution of so-called Fascist leagues.
  2. Press reform law designed to repress libel.

- International Affairs**
  1. Franco-British rapprochement.
  2. Blockading Spain to stop out-

- side intervention.
- 3. Revival of the Polish alliance.
- 4. Strengthening of the ties of the little entente.
- 5. First step toward settlement of war debts question and improvement of relations with the United States.

Administration Aids Fascists

Democracy is a word much used and misused these days. Even Hitler had the nerve to talk about his kind of democracy in Germany.

But assuming that our American Administration is in earnest in its enthusiasm for democracy here and in Latin American relations, it has been so far exceedingly short sighted in failing to understand what a victory by Franco, backed by Hitler and Mussolini, would do to democracy. For one thing it would give an enormous impetus to all the fascist forces that now exist in Latin America as well as in Europe.

Official governmental neutrality to which Congress seems to be wedded and which the Administration wants, with dubious discretionary power for the President, may have its uses but it is not likely to keep our house from catching fire if the whole world rages with war. The best chance of reducing the danger of war is to check the onward march of Fascism where it can be checked, and that is in Spain. There is no greater practical service that can be rendered to the hope of world peace.

Norman Thomas.

"Glavni dobitek" WOMEN'S PART IN THE AUTO STRIKE (Sweepstake)

Have you decided to see the play, "GLAVNI DOBITEK", Sunday afternoon, February 28, at the SNPJ Auditorium? The play is being presented by the Waukegan Dramatic Club, SND, and is highly recommended by all who have seen it in Waukegan and Milwaukee both cities in which it was presented to a large audience. We all enjoy comedy and a real hearty laugh after which we feel the better for it. This play will keep you in a uproar. It is under the capable direction of Mr. Martin Judnich and included in the cast are: Rudolph Skala, John Kogovsek, Rose Skala, Mimi Kirn, Paul Peklak, Jenny Miller, Andrew Mozek, Mary Hrovatin, Frank Pezdin, Lorraine Miller, Frank Pierce and others.

Branch No. 1 JSF, is sponsoring the play for the benefit of Proletarec. Lets all pitch in and make it a big success. You can get your tickets from anyone of the Branch members or by calling at the Proletarec office.

J. D.

It is seldom that the strikers themselves start the rioting, but generally the company's thugs who are hired for the purpose of breaking up picket lines and mass meetings of workers through the use of shootings, tear bombs and all the rest of the forms of brutality at their command. In the end the company always tries to place the blame for the riot upon the workers.

It was thus that the General Motors at Flint, tried to start rioting and send the militia against the strikers when they refused to be ordered out of the plants. But Gov. Murphy used better judgement and refused to send the militia against the strikers. "If I send these men against the strikers there will be a massacre," Governor Murphy is quoted as saying. So the sit-down strikers held out for their demands.

John L. Lewis and the CIO undoubtedly deserve credit for what gain workers have made. It is an exceedingly difficult task to organize any group of workers especially

those who have never before been organized, as in the case of the auto workers. This, the CIO has made a fair stab at, and has been successful to a fair extent, however, it is nevertheless, only a beginning which will take a great deal of time and work to carry on to a strong, well organized fighting union.

I think that the women too, played an important role in helping to win this strike. They too, deserve much credit. They picketed for their husbands, sweethearts, brothers, sisters, and fellow workers; they brought to them food, clothing, blankets and all other necessities for their comfort while in the plant; they showed their courage in helping to keep the police from breaking into the plants.

The women of Flint cooperated in every way possible in helping to win this strike.

When it is finally made clear to women that they are being terribly underpaid and exploited by the owners of industry, they are capable of putting up a real fight for human conditions.

Again quoting, "Labor needs only to cooperate with itself in order to win in any strike."

Louise B. Jursey.

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

Saturday, Feb. 27, the big doings will be at the SNPJ Hall both in the Auditorium where Steve Pallas' Orchestra will furnish the music for dancing and in the lower hall. This will be the Pioneer Athletic Dance at which you will be able to meet most of the Chicago SNPJ sport fans and athletes along with quite a number of out-of-town visitors including The Young Americans from Detroit, Mich., who will be here to attend the dance and to meet the Pioneer bowlers the next day, and the Little Fort girls from Waukegan who will meet the Pioneer girls in a bowling match.

Fri., Feb. 26, is the meeting date of Branch No. 1, JSF, at the Slovene Labor Center. All members are urged to attend this meeting for the following two important reasons: Josko Oven, whose lectures are always interesting and instructive, will lecture on the subject, "Europe Today". And second, there will be election of delegates to the Socialist Party Convention which will be held on March 26, in Chicago.

Sat., Feb. 27, the SNPJ lodge Slovenski Dom is having a dance at Fieners Hall, 1638 N. Halsted St. The dance is scheduled for 8 p. m. Tony Omerso and his Pal Noters Orchestra will furnish the dance music.

Branch No. 180 JSF, wishes to thank all who in any way helped to make their last dance the success that it was. Among the lodges who were represented were Venera, No. 192 SNPJ; Jolly Allis, No. 686 SNPJ; Lodge No. 104 SNPJ and members of a few English speaking branches.

The singing society "Zarja" and Branch No. 27 JSF, have mapped out a program of activities for the next few months which includes a series of Cultural Evening Programs, the first to be held on Feb. 20, at 8 p. m., in the Sokol's Hall SND, on St. Clair Ave.; a concert on May 2 at which time they will also have a speaker on Labor; and a picnic at Pintars farm on June 20. (They are hoping for nice weather on that date)

just as we all do when making arrangements for a picnic or even when making plans to attend one.)

In the last issue of Proletarec, Joseph Cebular, of Vandling who is a member of Branch No. 10, gives a short description of conditions around Forest City which is my home town and with which there is a great deal of history connected in regards to fraternal organizations and the JSF. Joe is an "old timer" in that territory and we are hoping that some day he will send us an article dealing with "old times" or "remember way back" in that territory. It would make interesting reading.

The dance held by the SNPJ office employees, affiliated with the Stenographers, Typists, Bookkeepers and Assistants Union, Local 20074, A. F. of L., Saturday, Feb. 20, was well attended and turned out to be a fine success. All proceeds from the dance go into the treasury of the above named union to help in its organizational campaign.

The Fansteel Metallurgical Corporation at North Chicago Junction at which a number of our comrades are employed has put on one of the worse displays of brutality ever seen against its employees who are staging a sit-down strike. The strikers demand recognition of the Amalgamated Association of Iron, Steel and Tin Workers, the old steel union now affiliated with John L. Lewis' Committee for Industrial Organization.

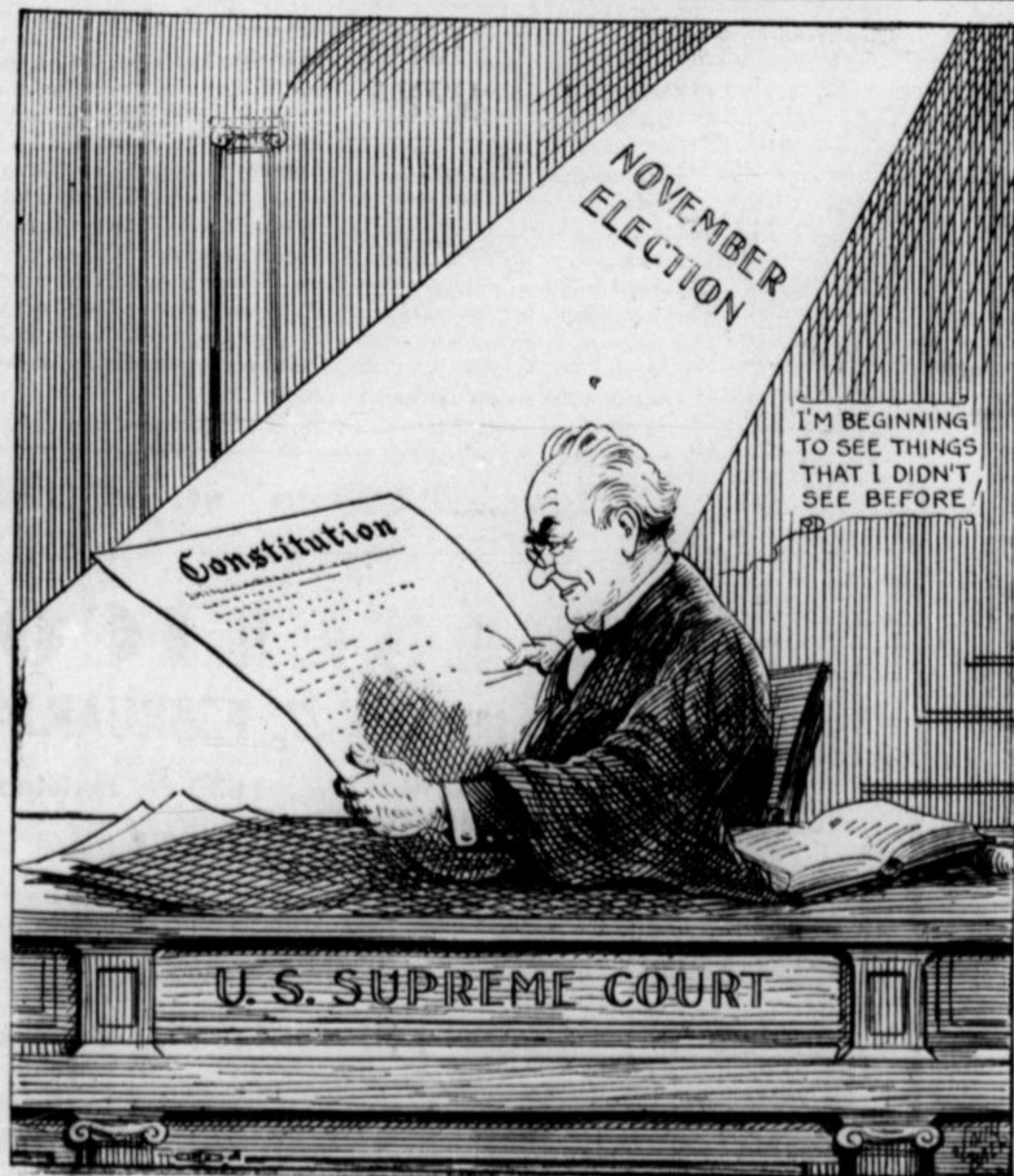
"Glavni dobitek" a comedy in three acts will be sponsored by Branch No. 1 JSF, Sunday afternoon, Feb. 28, at the SNPJ Auditorium for the benefit of Proletarec.

Branch 16 JSF, is announcing March 27 as the date set for their social to be held at Branch headquarters, 2250 Clybourn Ave.

The JSF according to the last report which is published in this issue of Proletarec has collected and forwarded \$1,241.20 for the aid of the Spanish Loyalists.

The New Deal, The Constitution And The Supreme Court

Roosevelt Claims That The November Election Authorized His Administration To Go Ahead With Its Program Regardless Of The Opinions Of The Supreme Court Judges Who Seem To Be Uncapable Of Understanding The Trends Of The Time.

SEARCHLIGHT

By DONALD LOTRICH

Time rolls on mighty fast. And we've got to keep pace with it or be left behind. We want to assist Proletarec to keep pace with the times. Hence, Branch No. 1 JSF has scheduled its annual benefit program on Sunday, Feb. 28, for Proletarec. It will be staged at the SNPJ Hall with a visiting cast of performers. The admission of 35c, advance sale of tickets will prevail. At the door it shall be 40c. The program itself shall be varied and "Sweepstake", a humorous comedy, shall be the headliner. Incidentally, our good friends of Waukegan, Ill., are making the trip to Chicago to repeat this comedy. Since the entire net proceeds are intended for our paper Proletarec it is hoped that our comrades and sympathizers will be there in full numbers and that they will bring many of their friends with them. The usual dancing in both halls shall follow the program.

For those who like to dance and particularly for those who are supporters of athletics, Pioneer Lodge No. 559 SNPJ is sponsoring an athletic dance Saturday, Feb. 27 at the SNPJ Hall. Whether we like to admit it or not we do have to contend with athletics in our various institutions because we have talented young people who are full of activities and life. We must seek the necessary revenue, therefore, to promote these activities. Hence, we also invite our friends to visit us for the dance.

Great activity goes the rounds in our fraternal institution, the SNPJ. The quadrennial convention is at hand and delegates need to be elected. Lodges are having record attendances which is a sign of work, of life. The number of electing delegates doesn't seem to be right. Just rounding up a lot of members who otherwise seldom or never attend meetings isn't the best assurance to an honorable post but it does get the post in most cases. As in many other instances ability, reputation, experience and integrity mean little when members choose delegates. But, since that is democracy and we have always stood for it, then we'll just have to put up with it. There seems to be no way we could put the voter thru a test to determine the qualities and qualifications of a voter. Still we could expect our comrades to know the procedure in such elections. The quality of delegates, after all, determines the direction of the course for the Society. We should all be vitally interested in seeing the SNPJ live up to its traditional past in the future as it has in the past.

There need be no two ways out of that. We are definitely convinced that, as a workers institution, the SNPJ must become even more class conscious than it has been. Certainly, we don't want it to be any less inclined towards the trends on the horizon. So, when a comrade asks and another gestures that the SNPJ will still retain its spirit and principles while a third predicts the riding of reaction in the SNPJ saddle we hesitate, and think and study the trends but cannot get a satisfactory answer for the SNPJ convention outcome.

It will hearten our comrades to learn that the State Auditors office is working hard, at least so they say to bring about Federal insurance for all State building and Loan Associations. If that is brought about and we can become eligible for it than there isn't a single reason why the Yugoslav Building and Loan Association shouldn't become as strong and stronger, than it once was. Federal insurance will mean that the government will guarantee the deposits. This will put us on an equal with other institutions. We are still making progress and expect to continue with the new stride inaugurated only 3 weeks ago.

Now that Hitler and Mussolini have sent all the men they wanted to help the Spanish fascists 26 nations agreed to blockade the coast of Spain. Hitler and Mussolini must have been left a loophole somewhere or else they are confident that Franco can win. I believe there must be a loophole somewhere. I can't believe and less, expect, Hitler and Mussolini to stop their own shipments of men and ammunition. I am rather inclined to believe that the blockade will really serve as protection for Hitler' and Mussolini's ships while it will impose hardships on the loyalist forces because Russia seems to be its only ally and they will be watched with eagle eyes by the fascists. No, the blockade is not going to help the legally constituted government because what Italy and Germany promise means less than nothing.

HIS OWN

Every human being is intended to have a character of his own; to be what no other is, and to do what no other can do.—Channing.

NOTE

More English reports and Articles on Page 5.

BRANCH NO. 1 JSF, CHICAGO, ILL.
PRESENTS A
PROGRAM AND DANCE
BENEFIT OF PROLETAREC
SUNDAY, FEBRUARY 28, 1937
AT SNPJ AUDITORIUM, 2657 SO. LAWNDALE AVE.
Waukegan presents a play "SWEEPSTAKE" ("Glavni dobitek")
TICKETS: IN ADVANCE 35c. — — — AT THE DOOR 40c.
PROGRAM BEGINS AT 3 P. M.
Music by JOHNNY KOCHVAR'S ORCHESTRA.